

53503

MIČIKA

= 20 =

Županova Micika.

Veseloigra s predigro in poigro.

»Goriška Tiskarna« A. Gabršček. ===

TA

Ureja ==

Fran Go

Št. 20.

TAČJA

  Zbirka gledaliških iger.

Ureja

Fran Govékar o o o o o

53503

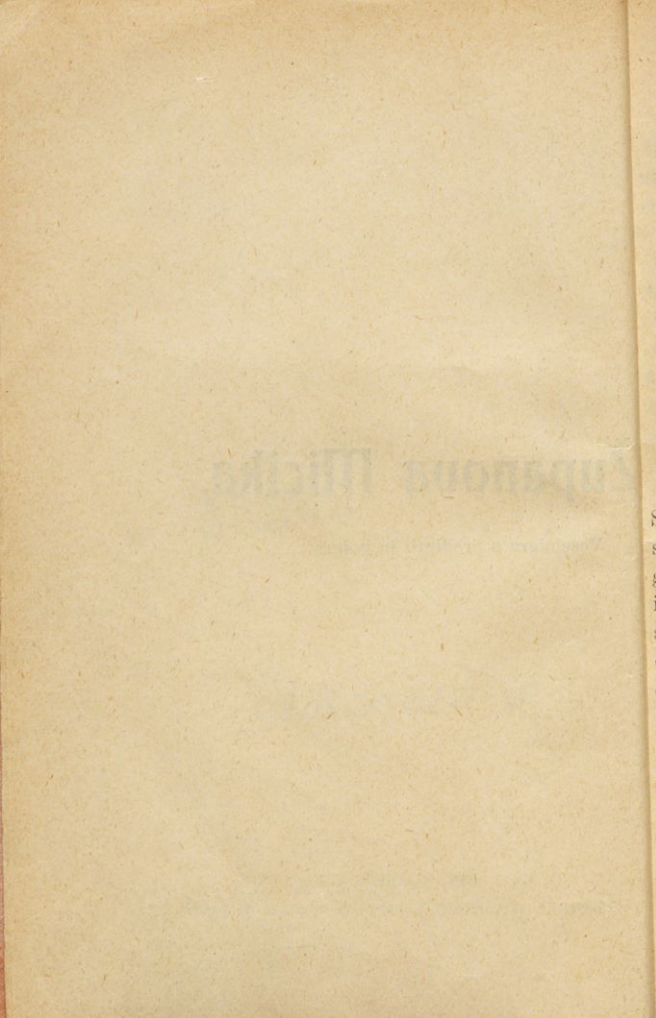
V GORICI 1905.

Tiska in zalaga »Goriška Tiskarna« A. Gabršček.

Županova Micika.

Veseloigra s predigro in poigro.

1W-030002460

Anton Linhart.

Steze je pustil nemškega Parnasa
in pisal zgodbe kranjske star'ga časa;
komu Matiček, hči župana,
ki mar mu je Slovenstvo, nista znana?
Slavili, dokler mrtvi se zbudijo,
domači bosta ga Talija, Klijo.

Fr. PREŠEREN.

Koncem XVIII. stoletja je naklonila usoda Slovincem moža, okoli katerega se je zbirala vsa slovenska inteligenca. Središče vsega duševnega gibanja je bil ta nadarjeni, svetovno izobraženi in inicijativni mož — baron Žiga Zois pl. Edelsteinski, ustvaritelj velike domače tovarne ter oživitelj slovenske književnosti. Njegova je zasluga, da se je dvignilo slovensko slovstvo, in on je prebudil ter podpiral moralno in menda tudi gmotno pisatelje Linharta, Kopitarja, Vodnika i. dr.

Obitelj Zoisova je bila iz Švice. Oče Žige Zoisa, Mihael Angelo Zois je prišel v Ljubljano početkom 18. veka in je tu ustanovil l. 1735. veletrgovino z železnino in jeklenino.

VI

Porodil se je Žiga Zois 23. novembra 1747 leta v Trstu, iz družega zakona Mihaela Angela gospe Ivane, roj. pl. Kapusove. Šolal se je v prv mladosti v Ljubljani, potem ga je oče poslal v Reggio. Toda le malo časa je Žiga bival v Italiji, oče ga je poklical domu ter ga namenil trgovini. Bistroumni mladenič se je posvetil popolnoma trgovstvu, poleg tega pa se je pridno učil modroslovja, naravoslovja, matematike, mineralogije in kemije. Kakor oče, tržil je tudi Žiga z železnino in jeklenino po Italiji in za morjem, kjer so močno cenili kranjske proizvode. Leta 1775. in 1777. je pretila Zoisovi trgovini velika opasnost. Nenadoma so priplule v Sredozemsko in Jadransko morje ruske in švedske ladije s svojim železjem, ki je bilo boljše od Zoisovega.

Toda Zois je srečno izpodbil rusko in švedsko konkurenco ter je postal prvi industrijalec kranjske dežele. V zvezi je bil z učenimi društvi, in mineraloška zbirka v ljubljanskem deželnem muzeju je njegovo darilo.

Vsled svojega obilnega bogastva je mogel Zois podpirati znanost in umetnost. Čutil se je iskrenega Slovana in mu je bila jedina misel, kako bi obudil slovensko književnost. Ker je bil fin, kritičen duh, je močno vplival na snov in obliko sočasnih literarnih del ter je bil zlasti Vodniku oster, a obenem

747 jubezniv kritik. V njegovem salonu so se shajali
Kumerdej, Japelj, Ravnikar, Metelko,
Linhart, Vodnik, Kopitar in drugi; pri njem
se je govorilo le slovenski.

Žiga Zois je bil vsled tega mož neprecenljive
važnosti za tačasno kulturno delovanje med Slo-
vencei. Jako dobro ga ocenjuje naslednje pismo:

»Baron Z. (ois) istdas Centrum der
Kultur in Krain. Er ist nicht nur Freund
und Beförderer, sondern auch im hohen
Grade Kenner des Slavischen. Glagolitisch und cy-
rilisch liest er fertiger als die Herrn von Metier
selbst. Beinahe jährlich um Ostern kommen ital.
Opern nach Laibach. Für diese pflegte B. Z. ins
früheren Jahren immer die beliebten Arien in
Kranische zu übersetzen, und der Versuch fiel nicht
unrühmlich aus, selbst die Wälschen fanden es
cantabilissimo, nicht so das deutsche.« (Jagič: Brief-
wechsel zwischen Dobrovsky und Kopitar 18 8-1822.
Berlin 1885.)

Žiga Zois je prvi spoznal veliko kulturno in
politično važnost gledališča v Ljubljani, kjer
se je šopirila le laščina in nemščina. Slovenska
književnost pa ni imela v tem času nobenega proiz-
voda za oder. Jakob Zupan, učitelj in organist v
Kamniku, je pač zložil okoli leta 1780. »opera»
»Belin«, kateri je spisal besedilo pater Janez Da-

mascen. Toda o tej operi ne vemo ničesar več. Zred
se je sploh kdaj pela, o tem nimamo pozitivn né s
podatkov. Zois torej ni imel za oder slovenskih ige hea
Ako je hotel spraviti slovensko besedo na ode nd
moral se je sam lotiti dela. Dobil je pesmi, ki efer
jih potem peli italijanski operisti v deželnem gleit,
dališču z velikim uspehom. enu

»Ko se časi nihče ni nadejal«, piše Kopita cher
»da se bo pela slovenska pesmica med laškimi, jar g
začel pevec ali pevka sredi spevoigre peti domač Mar
pesmico, ki jo je zložil Zois, in v parterju in loža eka
je donel vesel hrup in plosk, da ga ni možno po ach
pisati«. ie

Slovenske napeve so peli pevci med leti 1770 me
1780. Toda Zois se ni zadovoljil le s tem; hotel je un
spraviti na oder slovensko igro in je prigovarja ber
Anton u Linhartu, naj jo spiše ali vsaj priredi tern
Za igralce ga ni skrbelo. In Linhart je nasvet Zois ur
izvršil ter spisal veseloigro »Županova Micika« a l
Igrati so jo morali Linhartova soproga, sorodniki in uf
drugi Zoisovi prijatelji, a Linhart je moral biti še ite
petalec. Prvo slovensko veseloigro »Županova Micika« i e
je torej za naše tedanje razmere prav spretno pri lu
redil Anton Linhart po Richterjevi »Feldmühle«. en

Dne 28. decembra 1789 se je predstavljala ov
Linhartova »Županova Micika«. Igrali so jo di he
letantje iz najboljših krogov, in igra je občinstvu

predno ugajala. »Laibacher Zeitung« je poročala
 dne 29. decembra 1789: »Gestern haben unsere
 Theaterfreunde abermal die Schaubühne betreten
 und uns zugleich den überzeugendsten Beweis ge-
 liefert, dass auch die krainische Sprache Biegsam-
 keit, Geschmeidigkeit, Nachdruck und Melodie
 genug besitze und sich gleich der russischen, böhmischen
 und polnischen Sprache in Thaliens Munde
 so gut hören lasse . . . »Shupanova Mizka«, oder
 Marie, des Dorfrichters Tochter«, eigentlich das
 bekannte Lustspiel: »Die Feldmühle, frei und ganz
 nach dem Costume der krainischen Nation bearbeitet.
 Die treffliche Übersetzung gab diesem Stücke alle
 nöthige Vollkommenheit, und die schon bekannte
 Kunst dieser Schauspieler und Schauspielerinnen
 übertraf alle Erwartung des Publicums. Euch, meine
 Herren und Frauen dieser Gesellschaft, dankt nicht
 nur der Arme aus Herzenfülle (predstava je bila
 a korist ubogim); auch die ganzen Nation ist stolz,
 auf Euch und wird Euch in den Jahrbüchern der
 Literatur verewigen und sagen: Diese waren es,
 die den Grund zur Vervollkommnung ihrer
 Muttersprache gelegt und sie auch für
 den Soccus brauchbar gemacht haben«.
 Laibacher Wochenblatt pa je poročal o »Župa-
 novi Miciki«: »Das Stück wurde auf den städtischen
 Theater zu Laibach von einer Privatgesellschaft

angeführt, und erhielt, wie es sich natürlich erwa-
ten liess, den ungetheiltesten Beifall des Publicums bei

Leta 1790. je zagledal beli dan Linhartotel:
druga igra. »Ta veseli dan ali Matiček šerin
ženi«, veseloigra iz francoščine po Beaumarchaisrac
(La folle Journée ou le mariage de Figaro). Tudi elt.
igra je imela, zlasti zaradi svoje satire, popoln uspešuck
Obe igri sta ostali stalno na repertoarju slovenske
gledališča.

Že Prešeren je stavil Linharta kot začetnik Bo
slovenske Talije in slavimo ga mi še danes
ko je »Županova Micika« stara že 116 let. In čieč s
večjo starost bo imela ta igrice, tem več bo vredvoj
Slovenem, ker priča o utemeljitelju slovenskega
gledališča.

Valentin Vodnik je postal vsled Zoisove modr. 1
kritike in vsled njegovih prijateljskih svetov tashu
pesnik, kakoršnega poznamo. Brez dvoma je tu
njega privedel Zois na dramatično polje.

Tudi Valentin Vodnik je namreč moral kleže
storiti za slovensko gledališče in je poslovenil Kanož
tzebua igro »Hahnenschlag« pod naslovom »Tinčepli
Petelinček«. Ta igra je pisana v verzih (Novi
1865, str. 20) in so jo igrali otroci leta 1803 mat
ljubljskem deželnem gledališču.

Laibacher Wochenblatt, 1806, št. 33 in 34 je r
poročal: Im Sommer 1803 wurde, auf dem Theatre
V L

XI

erwa Laibach von einer Kindergesellschaft eine Um-
umsbeitung von Kotzebues Hahnenschlag, unter dem
artotel: „Tinzhek Petelinzhek“ mit Gesang aufgeführt.
k šerin herrscht schon eine reinere und gebildetere
chaisprache und sehr viel Naives aus unserer Kinder-
tudielt. Es ist in der That Schade, das dieses artige
aspeück noch Manuscript ist.

ške: Že l. 1779. je Žiga Zois ohromel; vendar je
liko okreval, da je še mogel obiskavati svoje rudarje
nik Bohinju in na Štajarskem. L. 1789. pa je tako
lancolel, da ni mogel več hoditi in od l. 1797. ni
n čieč stopil iz hiše. 22 let je prebil v postelji ali na
rednojem vozičku, ki si ga je dal narediti po svojem
kegačrtu. Tako je prenašal težko življenje in muke,
endar pa še vedno delujoč za blagor našega naroda.
nodi. 1805., po odhodu Francozov, je bil odlikovan z
taslužnim komanderskim križem Leopoldovęga reda.
tu Umrl je 10. novembra 1819.

Po Zoisovi smrti je zapustila slovenska muza
kleželno gledališče za dolgo časa. Ni bilo namreč več
Knoža, ki bi bil budil rojake na delo in ki bi imel toliko
čepлива, kakor ga je imel Zois, da bi spraval slovensko
oviesedo na oder. S Zoisom je zaspala slovenska dra-
03 matika in se je zbudila šele leta 1848. Do tega
časa pa sta gospodovali v deželnem gledališču zopet
4 je nemščina in italijanščina.*)

ate *) Glej »Slovensko gledališče«: Anton Trstenjak:
V Ljubljani 1892. Str. 25.—30.

Začetnik slovenske Talije je bil torej po Zoisovi inicijativi Anton Linhart. Bil je porojen dne 11. decembra 1756. l. v Radovljici. Izvršil je humanitetne tečaje ljubljanskega liceja in hotel vstopiti v jezuitski red; ker pa je bil uprav tedaj odpravljen ta red, je vstopil 1776. l. v samostan v Zatičini imenom Kristijan. Pa že čez dve leti je šel na dunajsko vseučilišče ter se je pod vodstvom Sonnenfelsa učil redarstvenih, trgovskih in finančnih vednostij. Dovršivši te študije, je služil od 1773—1783 leta v knezoškofijski pisarni v Ljubljani. Vsled poročila barona Žige Zoisa je prestopil k c. kr. ljubljanskemu okrožnemu uradu kot protokolist; v kratkem je postal c. kr. okrožnošolski komisar in pozneje tajnik kranjskih deželnih stanov.

V prvi dobi svojega pisateljevanja se je bavil s pesništvom v nemškem jeziku. Že dijak je opeval ljubljanskega knezoškofa grofa Herbersteina v pesni »Aemonas Feyer«. To pesem je pozneje opilil in vvrstil v knjigo: Blumen aus Krain. Laibach 1781. V tej knjigi je tudi prevod slovenske narodne balade »Pegam in Lamberger« v heksametrih. L. 1780. je izdal: Miss Jenny Löwe. Ein Trauerspiel in fünf Aufzügen. Augsburg. Conrad Heinrich Stadel. Zložil je tudi pesem: »An Josef nach dem Tode Maria Theresias«. 1781.

XIII

Ker mu pa pozneje ti leposlovni nemški proizvodi niso ugajali, jih je nakupil in sežgal, kar jih je le mogel dobiti.

V Ljubljani bivajoč je postal odličen član odbrane slovenske družbe, ki se je zbirala okoli Zoisa, in si je pridobil velikih zaslug za probujenje slovenske narodnosti s tem, da je prav spretno priredil in lokaliziral dve gledališni igri za slovenski oder.

Linhart pa je na slovenski jezik prevajal tudi uradne razpise, kajti dvorne pisarne odlok z dné 24. okt. 1791. l. priznava »für die bewerkstelligte Übersetzung der Allerhöchsten Verordnungen und Patente in die krainerische Sprache die eingeraubene Douceur von 12 Dukaten oder 54 fl. bewilligt. Sodeloval je tudi pri Vodnikovih »Prati-va-h«, ker je naglašal Zoisa, da bi slovenskim kmetom bolj ugajali poljudni spisi iz kranjske zgodovine, snega iz sv. pisma.

Linhart je bil tudi član c. kr. kmetijske (tatarat imenovane: ekonomske) družbe ter je poslovalenil Wollsteinovo knjigo z naslovom: »Bukve und Kug in Bolezen Goveje Živine, tih v vacinu Svin« i. t. d. Ljubljana 1792.

Zelo važno pa je njegovo, žal, nedovršeno zgodovinsko delo: Versuch einer Geschichte von Krain und der übrigen südlichen Slaven Oesterreichs. 1788. I. Theil.

V predgovoru je ocenil do one dobe spisane knjige o zgodovini južnih Slovanov, dokazavši njeno nedostatnost. Napotil ga je na to delo zgodovinarja Antona Görlicza s knjigo »Erste Linien eines Versuches über der alten Slaven Ursprung, Sitten, Gebräuche, Meinungen und Kenntnisse«. (Leipzig 1783). Linhart je raztegnil svoje raziskovanje čez ozke meje kranjske dežele naglašujoč, da večkrat ljudstvo krivo, če ni postalo to, kar bi bilo radi Linhart zahteva, da morajo zgodovinarji imeti vedno na ozira na Slovane ter biti objektivni.

Ker je Linhart s tem delom zaslovel kot zgodovinar, so kranjski stanovi po smrti Jožefa II. nasledniku Leopoldu II. podali spomenico, zahtevajočo stare stanovske svoboščine. Sestavil jo je deželni historijograf Linhart ter je razložil v uvodu nekdanjo upravo stanov in na koncu navel splošno pritožbo in želje. Dobil je za to delo 52 zlatov.

Izdelal je tudi spomenico gledé Jožefinske uredbe o davkih; opirala se je na zgodovinske in statistične priloge, ter se je 1790. l. prečitala v deželnem zboru. Stanovi so mu za to delo določili nagrado 100 zlatov, ki so se šele po njegovi smrti izplačali njegovi vdovi.

Umrl je 14. julija 1795 l.*

*) Glej »Zgodovina slovenskega slovstva« dr. K. Glaser. II. zvezek. 1895.

Letos poteka torej 110. leto, odkar je umrl Anton Linhart, začetnik in ustvaritelj slovenske dramske literature, in 145. leto, odkar je bil rojen. Nehvaležno bi bilo, ako bi se ne spominjali tega duhovitega in bistrovidnega rojaka, ki je že leto dni pred Prešernovim rojstvom z uspehom nastopil prvi kot slovenski dramatik na pozornico in ki je prvi deloval na edino pravem stališču slovenskega dramatika, ki piše vselej: Iz naroda za narod! Linhartovi igri sta sicer le prireditvi nemške in francozke veseloigre, toda Linhart jima je znal vdihniti pristno slovenski duh ter dati vsem osebam slovenske značaje, tako da sta njegovi igri docela naši. »Županovo Miciko« je izdal v 2. natisu Janez Bleiweis vitez Trsteniški l. 1864, in naša »Taliija« jo izdaja, le neznatno obdelano, sedaj že v 3. natisu. Pač se doslej še ni pripetilo, da bi doživela v Slovencih kaka igra tri natiske; to pa je dokaz, da je »Županova Micika« delce, ki ima za naš narod posebno vrednost.

Ako se postavijo kdaj v slovenskem gledališču zaslužnim slovenskim dramatikom spominska poprsja, potem se naj ne pozabi Antona Linharta, uspešnega začetnika slovenske narodne drame!

XVI

K ponatisku »Županove Micike« prinašamo še predigro in poigro, ki se vršita v Zoisovi palači ter sta jima središče Zois in Linhart. Iz teh igrice, spisanih po arhivnih virih, spoznavaj čitatelj dobo Linhartovega delovanja ter značaje mož in dam, ki so si prvi pridobili velikih zaslug za slovensko gledališče!

Po

Predigra.

Po osnovi dr. JOSIPA VOŠNJAKA

spisal

===== ANONIMUS. =====

Osebe predigre :

Baron ŽIGA ZOIS, grajščak in veletržec.

Baron KAREL ZOIS, njegov nečak.

VALENTIN VODNIK, duhovnik.

ANTON LINHART, tajnik deželnega glavarstva.

GABRIJELA pl. GARZAROLI, } nečakinji in varovanki

MILICA pl. GARZAROLI } barona Žige Zoisa.

Dr. MAKOVEC.

OTON DESSELBRUNNER, tovarnarjev sin.

FRANCKA, hišna } pri baronu Žigi Zoisu.

JANEZ, sluga }

Dejanje se vrši zvečer 28. decembra leta 1789. v Zoisovi
palači v Ljubljani pred premijero »Županove Micike«

Salon v palači barona Žige Zoisa. Starinsko pohištvo. V kotu stojita med zelenjem mramornata podstavka z doprsnima kipoma Danteja in Petrarca. Zadaj vrata na širok, tlakovan hodnik, s katerega vodijo navzdol široke stopnice. Na desni in levi duri v sosednje sobe. Spredaj na levi miza, obložena s knjigami, na njej dva srebrna svečnika s 4 svečami: okoli mize zofa in na desni ob steni etažer z mineralno zbirko in na njej ura, mehki naslanjači v rokoko-slogu. Na tleh preproga. Povsod se vidi bogastvo in umetniški okus. — Zvečer.

PRVI PRIZOR.

Zois in sluga Janez. Gabrijela. Milica.

Zois (pride od leve strani; v roki klobuk. Položi ga na pisalno mizo in gre k vratom na desni).
Gabrijela, jaz sem gotov! Milica, hitro!

Gabrijela (v sobi na desni). Takoj, stric, takoj!

Milica (na desni). Ali je že tako pozno?

Zois. V dvajsetih minutah se odpeljemo. Torej hiti, da ne zamudiš! Ali slišiš, Milica? O, ve ženske —!

Gabrijela. { Dà, dà, samo trenotek še po-
Milica. { trpi! Samó še lase, striček!

Zois. Dobro, tu vaju počakam. (Gre k mizi in pozvoni z zvončkom).

Janez (pride po hodniku; oblečen je v livrejo). Gospod baron — ?

Zois. Ali je vse pripravljeno?

Janez. Vse, gospod baron.

Zois. Preden pride gospôda, ne pozabi prižgati sveč na lestencu!

Janez. Dà, gospod baron, in to mizo...

Zois. Dà, v moj kabinet! — Kje so naši pevcí in pevke?

Janez. Pravkar so odšli v gledališče... imeli so zadnjo vajo... prav dobre volje so bili.

Zois. Dobro. Ko se po predstavi vrnejo, skrbi, da dobé dovolj pijače in jedi!

Janez. Vse je že pripravljeno, gospod baron.

Zois. Prav, idi!

Janez (se prikloni in odhaja po hodniku na desno).

Zois. Janez, ali ni bilo še gospoda Linhartar?

Janez (se vrne). Ne še, gospod... o, prosim, pravkar prihaja po stopnicah in z njim gospod Valentin! (Se prikloni in odide).

DRUGI PRIZOR.

Zois, Linhart in Vodnik.

Zois (hiti Linhartu in Vodniku naproti do stopnic). O, pozdravljena! Teško sem vaju že pričakoval! (Poda vsakemu roko).

Vodnik (odkrit). Bog daj srečen večer!

Zois. Bog daj, Bog daj, zlasti našemu avtorju! — (Linhartu). Ali imate kaj strahu v svojem srečju?

Linhart (odkrit). Jaz? — strahu? Gospod baron, prav nobenega!

Zois. Pa če vas izsikajo? (Vsi stopijo v sobano). Prosim, gospoda, odložita! — Dà,

dà, izsikajo! Sédita! — Italijanske opere in spevoigre... nemške, francoske komedije in singspiele so jim deloma pokvarili okus, deloma pa so jih razvadili... Kdo ve, kaj doživimo s prvo slovensko predstavo! (Sede).

Linhart (je odložil klobuk in sedel). Torej pravzaprav ima strah naš dragi gospod baron! Haha! Jaz se ne bojim ničesar!

Zois (Vodniku). Ali ga slišite? Taka samozavest! — hm, hm! Kdor visoko leta...!

Linhart. Ne, ne, domišljav nisem... ali zaupljiv in trdno zidajoč na vašo avtoriteto, gospod baron.

Zois. Na mojo avtoriteto? Ali prosim vas, kako — ?

Linhart (mu seže naglo v besedo). Kdo bi se upal izsikati igro, ki ste jo povzročili vi, gospod baron? Vaše ime razžene vse oblake hudournike, ako bi se hoteli razliti nad mojim delcem...

Zois. Vi precenjujete moj vpliv in — končno: umetnost ne priznava nikakih avtoritet, kritika pa je revolucijonarka! — Ali ni resnica, ljubi naš pater Marcelianus?

Vodnik. Prosim, nič več pater in nič več Marcelianus! Muhe so me res gnale v

klošter k frančiškanom, pa škof so me poslali duše past in sedaj sem kooperator Vodnik, po domače Žibertov Balant!

Z o i s. Da, da! Torej, gospod Žibertov Balant, kakšna pa je vaša sodba o delu našega prijatelja?

V o d n i k. Ali naj posnemam Apelovega črevljarčka? Dramatik nisem...

Z o i s. Ali poet, in pravico imate kritikovati! Kaj pravite o jeziku?

V o d n i k. Gospod Linhart je bolj vešč literarnemu jeziku, kakor jaz, kmetiški kapelan v Ribnici.

L i n h a r t. Jaz pišem, kakor semr ljudi govoriti slišal, vi pa ste jezikoslovec, — učenec Pohlinov, — ste naroden pesnik.

Z o i s. Dobro, dobro ste ga zgrabili! (Vodniku). Sedaj se ne izmuznete, gospod Valentin!

V o d n i k. Samouk sem,

kar mat' je učila,
me mika zapet',
kar starka zložila,
jo lično posnet'.

— Od vseh pesmi, kar sem jih zakrožil, je komaj ena vredna, da se jo malo omenja!

Zois. »Zadovoljni Kranjec«, — kaj? — to mislite?

Linhart. Dà, ta je vaša najlepša!

Zois. Dà, dà, ta je izborna! V njej je več slovenskega, več naravnosti in pa več naivne umetnosti, kakor v vseh spisih Dama-scenovih in Pohlinovih skupaj...

Linhart. Gibčen jezik, lahki stih, naroden duh...

Zois. Tako je, naroden duh. Po tej poti naprej! Iz naroda za narod... vidite, to je tisto čarodejstvo, ki nam odprè pot do srca in do duše našega ljudstva. Za narod... ljudstvo! Ko tega pridobimo, potem pa naprej, višje in višje... In vi ste začeli...

Vodnik. Vse preveč hvale! Ako sem danes res na pravi poti...

Linhart. O tem ni dvoma! Glejte, narod prepeva vaše pesmi in jim daje sam svoje napeve!

Vodnik (nadaljuje)... potem zahvaljam le vas in vašo kritiko, gospod baron, da sem to pot našel!

Zois. O, o, zopet jaz! Odločno protestujem! (Vstane). Janez! Hej, Janez! (Pozvoni z zvončkom).

TRETJI PRIZOR.

Prejšnji. Janez.

Janez (od desne). Ukazujete, gospod baron?

Zois. Čaše in steklenico pikolita! Pa brž, potem gremo!

Janez (steče na desno). Takoj, gospod baron!

Vodnik (nadaljuje). Skratka, — dovolite, da svojo odkritosrčno opombo zaključim!

Zois. Ako ne govorite o meni; komplimentov ne trpim!

Vodnik. Skratka: pisati bi se morali vi, gospod baron, namesto mene Vodnik, kajti vi ste bili moj vodnik.

Linhart (hitro)... in moj!

Zois. Janez, hitro, da jima zavežem jezika!

Janez (priteče s steklenico ter vzame z mize troje kozarcev, ki jih postavi na mizo. Nataka).

Zois. Ali sta voza pripravljena... konji napreženi?

Janez. Dà, gospod baron! (Nataka). Vse je v redu.

Zois. Takoj pridemo.

Janez (odide po stopnicah navzdol).

ČETRTI PRIZOR.

Zois, Vodnik in Linhart.

Zois (k Vodniku, ki stoji pred kipoma). Prav ta teden so mi ju poslali iz Rima, in koga, mislite, da predstavljata?

Vodnik. O, ta je Dante, poznam ga iz knjige, ki sem si jo kupil. Učim se laško, a Danteja razumeti, to presega moje moči.

Zois. Verjamem, Dante je velikan med pesniki, nedosežen. A drugi kip?

Linhart. Gotovo Petrarca.

Zois. Da, da, Petrarca.

Vodnik. Ali se pač med Slovenci kdaj narodí pesnik, kakršnega proslavljajo tudi drugi narodi?

Zois. Kak Dante gotovo ne. Pa zakaj bi se Slovencem ne rodil pesnik, ki bi v tako miloglasnih spevih, kakoršne je pisal Petrarca, ne opeval svoje Lavre? Mi seveda tega ne doživimo, a naši potomci. In pride čas, da vam, dragi Valentin, kot začetniku slovenske poezije, postavijo spomenik!

Vodnik. Meni? Tega bi ne bil vreden! Jaz žvrgolim, kakor ptiči v gozdu, in kadar zatisnem oči, se pač nihče več ne zmeni zame!

Zois. Preskromni ste. Saj sami požete:

Ne hčere ne sina,
po meni ne bo,
dovolj bo spomina,
me pesmi pojó!

Vaše pesni se ne pozabijo nikdar! In tudi nocojšnji večer se ne pozabi, gospoda! Trčimo torej... na dobro srečo prve slovenske igre... na velik uspeh našega prvega dramatika, Linharta! Živel! (Trka z obema).

Vodnik. Živel Linhart! Igra je spisana v krasnem, krepkem narodnem jeziku!

Zois. Bravo! Roma locuta, causa finita! To me veseli... čestitam! Danes se prvič odvarjajo vrata Talijske slovenski drama-

tiki. Vi ste njen začetnik, njen ustvaritelj!

Linhart. Potrudil sem se in...

Vodnik (hitro)... dobro ste jo zadeli! Pisali ste, kakor govori naš kmet, in to je edino pravilno. (Izpije in sede).

Zois. Moje mnenje... čisto moje mnenje! — Toda igralci in igralke? Ali znajo? (Sede).

Linhart. Gospodična Gabrijela je naravnost — umetnica! Krasno! (Sede).

Zois. O, o, nikar ne hvalisati! Gabrijela je čedno deklè, in kritika — lepota igralke večkrat moti v sodbi!

Vodnik. Ali tisto pa že smem tudi jaz reči...

Linhart	} Kaj? Kaj?	} (hkratu)
Zois		

Vodnik (nadaljuje smehljaje)... ko sem zagledal gospodično Gabrijelo, sem se spomnil poskočnice, kakor sem jo slišal prepevati kmetske fante:

Je bela ko mleko,
rudeča ko kri,
zaljubljeno gleda,
na smeh se drži!

Zois. O, o, pater Marceline! Šele pred kratkim je iz kloštra ušel, pa...

Linhart (hitro)... pa že take kroži! Lepo je začel!

Zois (se smeje). Gabrijela, Gabrijela! (Hiti k vratom na desno). Takó pojdi že vendar, da slišiš sama —!

PETI PRIZOR.

Prejšnji in Gabrijela ter Milica.

Gabrijela (v kostumu vdove Podgorske v »Županovi Miciki«). Kaj naj slišim, gospodje? Kaj mene obirate?

Milica. Kaj pa imate? Dober večer! (Natika si rokavice).

Zois. Gospod Valentin je pravkar v verzih opisal tvojo lepoto!

Gabrijela (Vodniku). Ali res? Nikar se ne norčujte!

Vodnik. Nikdar bi se ne upal, gospodična... gospod baron se le šali! (Pozdravlja Milico).

Zois. Nič šala... resnica, opisal te je imenitno... Ali kakšna pa si? Kaj greš na ples ali na kmete?

Gabrijela. Ali pomislite, gospod stric, da sem mlada, bogata vdova, ki se moži! Take dame so zmeraj bolj koketne! Ali ni resnica, gospoda?

Vodnik	}	Dobro, dobro!
Linhart		Psihološko čisto prav!

Zois. Ker se gospod Valentin brani, pa jaz povem:

bela ko mleko
rudeča ko kri,
zaljubljeno gleda,
na smeh se drži —

Pa res, take vdove Süssheim ne bo puščal in varal!

Gabrijela. Aj, aj, gospod Valentin, da zlagate vi take pesmi!

Vodnik. Oprostite, gospodična, to je le pesen kmetских fantov.

Milica. In jaz, gospod Valentin ali nisem vredna, da tudi meni eno zapojete?

Zois. Ne spravljalj v zadrego našega Valentina! Čakaj, pa ti jaz eno povem, ki sem jo slišal, ko sem hodil po Goriškem, tam kje pri Kobaridu:

Tista ta mičkена,
tista ta mala,
tista je ljuba
moja ta prava.

Milica. Bežite no, gospod stric!

Zois. Kaj ti ni všeč? (Vščipne Milico v lice, ona se smehljaje odmakne).

Linhart. Gospod baron, priporočam se .. začetek predstave... (Klanja se gospicama.)

Zois. Dà, dà, vi ste glavna oseba — suflér! Brez suflerja sploh ni predstave!

Gabrijela. Meni ga ne bo treba! Ulogo znam ko očenaš! (Daje Linhartu roko.) Do svidenja, gospod tajnik!

Milica. Pa če se ustrašiš in zmedeš?

Zois. Potem začnemo sikati... Do svidenja, prijatelj! (Daje Linhartu roko.)

Vodnik. Ne, ne, ploskali bomo, da bo grmelo!

Linhart. Moj poklon, gospod baron! — Do svidenja, gospodični! (Da Milici roko.)

Milica. Do svidenja!

Zois. Srečno, srečno! Dobro opravite!
Jaz bom tiščal vso predstavo palca skupaj!

Gabrijela } (se poklonita). Do svidenja!
Milica }

Vodnik. Tudi jaz grem z vami! Z Bogom! Do svidenja! (Se poslavlja od gospic).

Milica in Gabrijela. Pa ploskajte! Z Bogom!

Zois. Po predstavi se pa vidimo zopet tukaj! (Da roko obema in ju spremlja do vrat). Z Bogom! Mnogo uspeha!

Vodnik } (na stopnjicah). Upajmo! Po-
Linhart } klon!

ŠESTI PRIZOR.

Zois, Gabrijela in Milica.

Zois. Dekleti, sedaj pa brž po plašče... pa pojdemo... skrajni čas je že! (Pogleda na žepno uro). V petih minutah je začetek.

Gabrijela. Kaj se vam tako mudi! Naval občinstva bo velikanski... najmanj še četrte ure imamo časa!

Milica. In potem igra še godba — in prolog.

Gabrijela (pred zrcalom). Počakati moramo še gospoda Desselbrunnerja in dr. Makovca.

Zois. Ali prideta sèm? Kje se pa mudita tako dolgo?

Milica. In kje je Karel? Vedno je zadnji! Oh! (Bega po sobi).

Zois (natika rokavice). O, o, to nas bo pa kar cel izprevod! Neverjetno! Desselbrunner, Nemec, igra v slovenski igri...

Milica. Süsseima! O, to ni prav nič čudnega. Ela igra mlado vdovo!

Zois. E, e, glej, glej! Na to nisem mislil!

Gabrijela. Nikar me ne jezita! (Išče pahljačo).

Zois. No, no, zakaj pa ne? Desselbrunner ni napačen mož... podjeten, nadarjen, imovit!

Milica. Vse zaman! Gospod dr. Makovec pa igra Anžeta! Haha! (Ogrinja pelerino).

Gabrijela. Sedaj mi je pa že dovolj tvojih čenč! Pojdimo! (Odhiti jezna na desno po plašč).

SEDMI PRIZOR.

Zois in Milica.

Zois. Sedaj je pa huđa na oba! Torej kako je: Desselbrunner ali dr. Makovec?

Milica. Pst! To je velika skrivnost striček!

Zois (šepetaje). Dà, dà, vem, velika skrivnost.

Milica. Ali ne poveste nikomur?

Zois. Nikomur, — Bog ne daj!

Milica. Častna beseda? (Mu daje desnico).

Zois. Častna beseda! (Ji da roko smebljaje). Mož beseda!

Milica (ga pelje v kot na levo, šepetaje sozira bojzljivo v vrata na desno). Dr. Makovec!

Zois (se dela začudenega). A? a? Dr. Makovec torej? — Pa kdo ti je povedal?

Milica. Nihče, a jaz vem. O, jaz nisem tako otročja, kakor mislite!

Zois. Kdo to misli? Jaz? — Jaz ne! Častna beseda...! (Ji ponuja roko).

Milica (ga prime za roko). O, videla sem... videla... o, o!

Zois. Vraga! Videla si! Kaj si videla?
O, o!

Milica. Kako si skrivaj za tvojim hrbtom...

Zois. A! a! Za mojim (kaže svoj hrbet)...?

Milica (nadaljuje)... ali pa pod mizo stiskata roke... veste, takole... takole... ali pa takole... (Kaže stiskanje dlani in lehti)

Zois. In ti si vse to natanko videla? O, o, o! Pa da jaz ne vidim nikdar ničesar!?

Milica. Dà, dà, čisto zares se imata rada.

Zois. Čisto zares? Ali to je grozno, Milica!

Milica. Gotovo sta že domenjena, da se vzameta!

Zois. Pa mene kar nič ne vprašata?

Milica. Vas? Pa zakaj? Vi vendar ne boste branili?

Zois. Kdo ve! Pomisli, Milica, če bi še ti komu začela pod mizo stiskati roke! Takole ali takole! (Kaže stiskanje rok in lehti). Joj!

Milica. Jaz nikoli! Stric, kaj pa mislite!?

Zois. Samo da pride pravi, pa ti zmeša glavo! Oh, ženske — ženske! Da ima le lepe brčice, pa vam je všeč!

Milica. Meni? Meni nihče nikoli! Jaz ostanem zmeraj pri vas, če le hočete! Ali hočete, striček?

Zois. Dobro, dobro! A vendar — če bi naj tebi kdo ugajal — kakšen bi moral biti? Kakšen je tvoj ideal, Milica?

Milica. Da bi meni ugajal? Hm, res, ne vem... No, ali... moral bi biti podoben vam, striček!

Zois. — Kaj? — meni? Hvala lepa! Jaz nisem ideal!

Milica. Dà, dà, striček! Vi ste tako dober, blag, usmiljen... pameten...

Zois. Stoj, stoj! Pa star že dva in štiri-rideset in že po nogah protinast! Kaj?

Milica... Ne, ne, toda vedno vesel in ljubezniv. Vidite, tak bi moral biti mož, da bi ga jaz ljubila!

Zois. In mene torej tudi ljubiš? Milica!

Milica (ga objame). Striček, iz vsega srca!

Zois (ji boža lase). O, o, Milica, zakaj nisem vsaj petnajst let mlajši!! (Sede).

Milica (sloneča ob njem mu gladi brado). Da... hm!... zakaj se pa niste oženili, striček?

Zois (smehljaje). Recimo, da me ni nobena marala!

Milica. Pojdite! Še danes vas rada vzame marsikatera!

Zois. Misliš? A katera?

Milica. Poiščite jo... to je lahka stvar, o jej! Vsaka vas vzame!

Zois. Glejte dekleta! Ženiti se, to jej je lahka stvar! Vidim, da si res že sila modra, in poskrbeti ti bo treba ženina. (Vstane)."

Milica. Ne, ne; nikogar nočem — nikogar!

Zois. Nikogar? Tudi mene ne?

Milica. Kaj? Vas? Vi se šalite, striček!

Zois. Zakaj bi se šalil? Rekla si vendar, da me ljubiš.

Milica. Dà,... ali... striček!

Zois. Ali vidiš! Sedaj pa si snedla svojo besedo! O ve ženske! Vsak hip govorite drugače!

OSMI PRIZOR.

Zois, Milica, Karel.

Karel (nastopi naglo po hodniku od leve).
Dober večer, stric! Ali gremo? Dober večer,
Milica! Ali še ni dr. Makovca?

Zois. Ne še, — čakali ga ne bomo več!
Zamuditi ne smemo! Potrpita, samo po plašč
še stopim... (Odide v sobo na levo).

DEVETI PRIZOR.

Milica in Karel. Gabrijela (v sobi).

Karel (stopi naglo k Milici). Milica — srček!
— kako lepa si zopet nocoj! Ah, dovoli...
dovoli! (Poljublja ji burno obe roki). Milica...
Milica, kako te ljubim!

Francka (zunaj na desni). Gospodična
Gabrijela!

Gabrijela (v sobi na desno). Dà, dà,
Francka, sedaj že gremo!

Milica (prestrašena šepetaje). Moj Bog,
molči! — Gabrijela... stric! (Zbeži od Karla
proč).

Karel. Nikogar ni... kaj me briga!
Milica — dušica — zlatica moja! (Jo izkušča
objeti).

Milica (se mu iztrga in beži pred zrcalo, kjer si popravlja lase). Ali si blazen? Moj Bog, vsa trepečem! Glej, kakšno si me zopet naredil!

Karel. Zopet — zopet! In kolikokrat te bom še, Milica! (Odloži klobuk in plašč).

Milica. Morda — nikdar več, Karel?

Karel. Nikdar — več? Pa zakaj ne?

Milica. O, ko bi ti vedel! Stric Žiga....!

Karel. Stric Žiga? — On ve? On nasprotuje?

Milica. Hoče me za — ženo!

Karel. Kaj?! — Stric!?! — (Se smeje).
To je izboren dovtip!

Milica (skrivnostno). Nikar se ne smej tako! Resnica je...

Karel. Ali prosim te, Milica!

Milica. Rekla sem mu, da ga ljubim.

Karel. To si mu rekla?

Milica. Govorila sem resnico: ljubim ga ko očeta. Stric pa me je takoj prijel za besedo ter me vprašal, ali ga hočem za moža!

Karel. Vraga! — In potem?

Milica. Potem si prišel ti! O moj Bog, Karel, kaj bo iz naju?

DESETI PRIZOR.

Prejšnja. Zois.

Zois (oblečen v plašč, pokrije klobuk in oblači rokavice). Ti, Karel, v enem tednu odpotuješ.

Karel. Kam pa stric?

Zois. Prijatelja v Parizu in Londonu sta mi danes odgovorila; z veseljem te sprejmeta. Stvar je torej v redu!

Karel. In kdaj moram odriniti?

Zois. Odpisal sem, da boš jutri teden v Parizu. Tam ostaneš tri tedne; v Belgiji se zamudiš štirinajst dni in v Londonu mesec.

Milica. Tako dolgo!?

Zois. Dolgo? — Dva meseca vendar ni dolgo! — (Karlu). Ogledaš si glavne tovarne za železo in jeklo! Še hiteti boš moral! Naša tovarna mora poskrbeti, da je ne ubije konkurenca! Jutri ti izročim vsa pisma ter ti dam informacije. V dveh dneh se lahko po

Ljubljani posloviš in potem kmalu odpotuješ. Čas je zlato! Tako, — a sedaj pojdimo! Janez, Janez! (Pozvoni z zvončkom).

ENAJSTI PRIZOR.

Prejšnji. Janez.

Janez. Dà, gospod baron?

Zois. Če pride še kdo, povej, da smo se odpeljali v gledališče! — Nesi v voz plahto za noge! Pojdimo!

Janez (odide po stopnjicah skokoma).

DVANAJSTI PRIZOR.

Zois, Karel, Milica, Gabrijela.

Zois (pred vratmi na desni). Mi odhajamo, Ela! Pojdi! Kaj vendar delaš?

Gabrijela (zavita v plašč, na glavi ima čepico). Pa pojdimo! Čitala sem ulogo! (Spravlja ulogo pod plašč).

TRINAJSTI PRIZOR.

Prejšnji, Desselbrunner in dr. Makovec.

Desselbrunner } (pritečeta po stopnicah
Dr. Makovec } navzgor). Oprostite!
— Dober večer! — Poklon!

Desselbrunner. Pred gledališčem je pravi boj za vstopnice! Eine wahre Schlacht!

Dr. Makovec. Posredovati sem moral zaradi policije.

Zois. Zamudimo! — Pojdimo, pojdimo, gospôda! (Daje roko dr. Makovcu in Desselbrunnerju).

Milica (si deva čepico na glavo,) Karel (ji ogrinja plašč).

Dr. Makovec. Nič se ne mudi... še dvajset minut bomo čakali! Gospodična! (Se pokloni Gabrijeli in ji da roko).

Desselbrunner (istočasno). Še pol ure je časa! (Gabrijeli). Gospodična! Darf ich bitten? (Ji ponudi roko, a vidi, da je prepozen; naglo se obrne k Milici).

Karel. Milica! (Da roko Milici, ki se ga tesno oklene).

Desselbrunner (istočasno Milici). Gospodična! (Vidi, da je zopet prepozen. Ostrmi). O, pardon, schon wieder zu spät!

Zois (mu smehljaje ponudi svojo roko). Prosim, tu je še tretja roka!

Desselbrunner (kislega obraza). Habe die Ehre, Herr Baron! — Prosim! (Vsi odhajajo po stopnjicah navzdol).

Zois. Otroci, nocoj sem pa res v skrbeh. Oh! »Županova Micka«, kakšna bo tvoja usoda? Silno sem razburjen!

Milica (sopran)	}	Jaz tudi! (Za-	
Karel (tenor)			poredoma na-
Desselbrunner (bas)			glo). Oh!!!

Gabrijela	}	Hahaha! Izbornō!
Dr. Makovec		

ŠTIRINAJSTI PRIZOR.

Janez (od desne), Francka (od leve).

Francka	}	(klanjate se odhajajočim po stop-
Janez		

(Zastor dade).

Županova Micika.

Veseloigra s petjem v dveh dejanjih.

Po nemškem priredil : : : : : :

Anton Linhart. _____

(Nova, predelana izdaja.) : : : : :

Župane micika

¹²⁹
I ~~dejanje~~

Osebe :

JAKA KREMEN, župan.

MICIKA, njegova hči.

ANŽE POTOKAR, Micikin ženin.

PODGORSKA, mlada vdova.

SÜSSHEIM, mlad gospod.

WINDBERG, njegov prijatelj.

GLAŽEK, pisac.

Štirje kmetiški fantje.

~~Dejanje se vrši na kmetih.~~

Prvo dejanje.

PRVI PRIZOR.

(Pred županovo hišo. Na desni strani se vidi gozd, v ozadju planine. Večeri se).

Jaka, Micika.

Jaka (pelje Miciko za roko iz hiše). Ljuba Micika, povej mi vendar, zakaj pa nočeš Anžeta? Ali ni zal fant? Ali nima lepe hiše, lepih njiv, živinico pa tako, da se človeku srce smeje, kadar jo vidi?

Micika. Povejte mi pa zdaj tudi vi, oče, zakaj pa vi ne marate kislega vina?

Jaka. Lej jo modrijanko! Zato — ker mi ne diši.

Micika. Dobro! Jaz tudi ne maram Anžeta, zato — ker mi ne diši.

Jaka. Zvita glavica, kako me je zopet izplačala. A čakaj! Zdaj te pa dalje vprašam: Zakaj ti pa Anže ni všeč? Povej!

Micika (premišljevaje). Zato, zato — — —
(hitro) ker mi ni všeč.

Jaka. Imaš pa le zopet prav! Dekle, zares, ti imaš več pameti, kakor tvoj oče! Ne bom te več prašal. Ali vendar, Micika, pomisli, Anže je bogat in zal fant! Daj, stori mi to veselje; vzemi ga!

Micika (nevoljna). Če ga pa nočem! Kaj me neki silite!

Jaka. Pa stori, da ga boš hotela!

Micika. Ni mogoče!

Jaka. Lahko, ako le hočeš.

Micika. Da bi Anže le tak hrust ne bil! Tako je grob!

Jaka. Kaj! Grob? — — — Kaj ti je pa storil? Govori, Micika! — — — Da te vendar! — grob praviš? Tega še nisem slišal o Anžetu.

Micika. Dà, prav grob je! Pri plesu me zgrabi okoli pasa, da mi rébra pokajo; kadar pa greva narazen, mi stisne roko, da dolgo ne morem prsta ganiti.

Jaka. Micika, lej, kako krivo ga sodiš!
— To dela v njem le moč ljubezni —!

Micika (nadaljevaje). Nikdar nikoli mi nič lepega ne pové.

Jake. Kaj pa hočeš zopet s tem reči?

Micika. Kaj neki? Nikdar n. pr. ne reče, da na mojih licih rožice cvetó. —

Jaka. Rožice? — Kakšne neki? Na vrtu pač in na polji cvetó rožice; na obrazu pa tudi jaz še nikdar nikoli nisem videl rož.

Micika. Ne reče mi, da so mi oči jasne kakor nebo, — da je moj život raven kakor jelka. —

Jaka. Micika! — kaj vse to hočeš?

Micika. Vsega tega mi nič ne pove. Kako tedaj mi more biti všeč?

Jaka. Micika! Če bi te ne poznal, da si moja hči in da si zdrave pameti, mislil bi danes, da te luna trka. Strela naj me udari, če sem kdaj tvoji rajni materi kaj tacega rekel, — pa vender sem jo prav rad imel. Pa seveda, v 30 letih se je že marsikaj izpremenilo na svetu! Če se čas le še nekaj let tako suče, kakor zdaj, bo kmalu sveta konec. Lukamatija vozi ljudi od kraja v kraj, kakor da bi jih bil ukradel; — tèle — tèle — ne vem že, kakšno tèle po dratu nosi semtertja pisma kakor blisk; — gasno svečavo,

kakor ji pravijo v mestu — bomo že kmalu tudi na kmete dobili, — lahko je tedaj, da so v ljubezni tudi nove šege. Sevéda, to moraš ti bolje vedeti, kakor jaz, ker časnike bereš. Vendar, Micika, grozno veselje bi mi vendar naredila, če vzameš Anžeta! Lej! moji lasje že sivi prihajajo. Bog vé, kako dolgo še živim. Jaz bi te rad videl preskrbljeno. — (Jo boža). Bodi pametna! Vzemí Anžeta! Daj! vzemi ga! Premisli si to reč, Micika. Videla boš, da ti tvoj oče dobro in pametno svetuje. (Odide).

DRUGI PRIZOR.

Micika sama.

Micika. Anže! Anže! pa zmiraj le — Anže, kakor da bi družega ne bilo na svetu! Oče so že pozabili, kaj je ljubezen?

Prava ljubezen
gotova bolezen —
hudo je ranjeno
tako srce!

Padar in dohtar
zastonj se potita,
nič ne pomagajo
zdravila le-tá.

Ljubi pa pride,
dekle objame — —
brž je ozdravljeno
bolno srce!

To pesmico so rajna stara mati večkrat
peli, pa skrivaj, seveda, kadar so bili sami
in pa dobre volje. In (zdihovaje) — — skoraj
bi rekla, da so imeli prav — stara mati. Bog
jim daj dobro! Saj bi Anžeta rada ljubila,
če bi ga le môgla! (Vzame prstan iz nedrija in ga
zaljubljeno ogleduje). — Zakaj imam pa tebe
tako rada, predragi moj Ljubomir! Tukaj ni
treba, da bi mi oče rekli: (očeta v besedi po-
snemaje). Micika, ljubi ga! vzemi ga! — lej,
moji lasje so že sivi — (vsa vesela). Danes,
ljubi oče, še danes, in če treba, zdaj, pri tej
priči, bi jim rekla! — — — Pa si tudi ves
drug fant — lep, ljubezniv in zraven še go-
spod — in jaz (ponosno), jaz bom potem tudi
gospâ. — Oh, kako bo to lepo slišati? —
»Anžetova žena« — Fej! (se strese) za nobeno
ceno! — O Ljubomir — kje si pač tako
dolgo, da te ni?

OPOMBA. (Planine žaré v večerni zarji).

TRETJI PRIZOR.

Podgorska (pride od strani iz gozda). Micika!

Podgorska (stopa tiho, da je Micika ne vidi, in ogleduje kraj). To tedaj je tista hiša — deklè tukaj? Morebiti je prav županova Micika? — Kako je zamišljena! (stopi počasi za Miciko).

Micika (sama zase). Ob osmih, je rekla, da pride, ob osmih? Ah, (zdihovaje) kako strašno počasi tekó ure! — Če pa ne pride? Solnce že zahaja — (zagleda Podgorsko, zaupije: prstan ji pade iz rok).

Podgorska (pobere prstan hitro). Kaj si se tako ustrašila? Saj pride! ob osmih pride! Oj, kako lep prstan ti je to! — (na stran). Nesramni človek!

Micika. Dajte mi ga nazaj! To je moj prstan!

Podgorska (zase). Prav ta je — moj prstan je! Nesrečni človek! Tukaj je moje ime.

Micika. Nazaj mi ga dajte!

Podgorska. Tvoj ljubček je to, ki ga čakaš, kaj ne, da?

Micika. Moj, moj in samo moj! — Prstan mi dajte nazaj!

Podgorska. Če mi poveš, kako mu je ime?

Micika. Ljubomir.

Podgorska. Ljubomir? (zase). Tedaj je celó svoje pravo ime zatajil! — (Miciki) O, to je pa lepo ime! — Ali je pa zares tako ljubezniv, kakor njegovo ime?

Micika. Seveda je ljubezniv, in pa kako še! (Nevoljna). Pa dajte mi prstan nazaj!

Podgorska. Kako si vendar nevoščljiva! — Dovolj mi, da ga vsaj malo ogledam. — Kako se lepo sveti! In ta lepi gospod, ki ti je dal prstan, te ljubi?

Micika. Kaj menite, da ne?

Podgorska. In ti ga tudi ljubiš?

Micika. Zakaj bi ga pa ne?

Podgorska. In te vzame za ženo?

Micika (nevoljna). Dà, vzame me, — prav kmalu. — (zase) Ti grda sitnica ti! — Dajte mi prstan nazaj!

Podgorska. Saj ti ga dam. Pa še nekaj mi moraš povedati.

Micika. Kaj neki še?

Podgorska. Vzame te, praviš?

Micika. Dà, je že vse gotovo. Potem bom tudi jaz gospá, kakor ste vi, lepe klobuke bom nosila, kakor gospé v Ljubljani.

Podgorska (zase). Ubogo dekle! (Miciki). Ali ima tisti tvoj gospod dobro službo? Ali je bogat?

Micika. O, seveda. Saj je gospod. —

Podgorska. In kdaj bo poroka?

Micika (Nevoljna). Kakor hitro umrje njegov stric. — Pa dajte mi prstan!

Podgorska. Tù ga imaš, ljubka! (za-se) O zapeljivec grdi! — (se joka).

Micika. Kaj pa se jokate? Kaj vam je gospa? Povejte, prosim!

Podgorska (objame Miciko). Ljuba moja, Bogu se zahvali, da sem prišla k tebi. V veliki nevarnosti si bila.

Micika. Za Božjo voljo! — v kakšni?

Podgorska. Tvoj Ljubomir je — zapeljivec!

Micika. (Vsa prestrašena). Ljubomir — zapeljivec? Ne, ne, — vi, vi me hočete preslepiti, ker tako govorite.

Podgorska. Zapeljivec, slepar je, verjemi mi! Ne imenuje se niti Ljubomir.

Micika. To ni mogoče! Pustite me, — kaj se norčujete z mano!

Podgorska. On je že drugi obljubljen.

Micika. To lahko vsaka reče.

Podgorska (sname prstan s svojega prsta). Poglej ta prstan in poglej svojega! — Ali ni ta tak kot tvoj? Lej! Tega, ki ga imaš ti, sem mu dala jaz, in tega je Süßheim — to je njegovo pravo ime — dal meni. Tu je moje ime, tù pa njegovo.

Micika. Tedaj ste vi tista — — ?

Podgorska. Da! jaz sem. Vidiš, deklè, in ta tvoj zapeljivec je moj zaročenec.

Micika (se ustraši in zakrije z rokama obraz). Oh! Moj Bog!

Podgorska. Potolaži se! Izplačati ga hočeva, da bo pomnil, kaj da je storil.

Micika. Danes ob osmih mi je obljubil, da pride in da pripelje seboj notarja, da naredi ženitno pismo — in v treh tednih ima biti poroka. In vse to je laž?

Podgorska. Dà, velika laž! Naj le pride! Sprejmeva ga, da bo gledal.

Micika. Tukaj imate njegov prstan! Oh, mene goljufati, ki sem ga tako srčno ljubila!!

Podgorska. Ali tvoj oče kaj ve o tvoji ljubezni?

Micika. Ničesar. Prepovedal mi je, da jim ne smem ničesar povedati. Saj bi oče tudi ne bili pustili.

Podgorska. Ali zdaj pojdiva v hišo, da se bolj natanko pogovoriva, kako mu poplašava njegovo nesramnost.

Micika. Oh, rada, — le tega grdeža mi spravite iz glave! — Prosim, pojdite!

Podgorska. Osem bo kmalu. Pojdiva!

Micika. Mene tako goljufati! Oj ti nesrečni človek! (Gresta v hišo).

ČETRTE PRIZOR.

Jaka in Anže (prideta, pogovarjaje se, skupaj s polja).

Jaka (še za odrom). »Pregrob si — rebra ji pokajo, kadar jo pri plesu primeš okoli pasa« — —

Anže. I, kaj morem jaz zato, da jo imam tako rad!

Jaka (pride na oder). »Nič lepega ji ne poveš!« — Reci ji, da je lepa kot rožmarin in roženkravt!

Anže. Kaj?

Jaka. Njen život moraš primerjati jelki ali pa hoji!

Anže (se smeje). Ha! ha! Preneumno!

Jaka. Kadar hočeš njene oči hvaliti, reci ji, da so kakor nebesa, kadar angelci po njih plešejo! Tako moraš govoriti, fant, ker ona bere časopise!

Anže. Oče, Micika bo rekla, da norim.

Jaka. Anže, to ti povem: Moje dekle ima več pameti kakor midva obá skupaj! — Ona že vé, kako mora biti, — saj je bila leto in dan v Ljubljani, da se je manire učila, in celó enega previžarja ali prefesarja, kakor jim že pravijo, je imela za štruftarja.

Anže. Oče, nikar ne govorite o Ljubljani! Saj vém, kako se tam godí; samo enkrat sem bil pod Rožempohom, pa sem dosti videl za vse svoje žive dni. (Posnemovaje s tankim glasom žensko blebetanje:) »Lej jo, lej! kako se nese v židi in žametu, v štacuni pa jemlje vse na puf!« — »Ali jo vidiš, kako škili po oficirčkih, njen mož pa misli, da ima nedolžno Suzano za

ženo.« — Tako so obirale druga drugo. — Tam pa je stal gospodič s tankima nožicama, kakor na dveh količkih in proti nebesom je pogledaval, kakor petelin, kadar poje, da sem si mislil: Revica putika, če verjameš temu kokodavsu! — Oče! Kar bežal sem k Žibertu v Šiško, da sem si s policiem vina poplaknil nevoljo. — O! to je pod našo lipo vse drugače. In naši pomenki z dekleti so vsi drugi. Nam gre vse prav iz srca. Kadar rečemo mi: Dekle, ti si moja — jaz te štimam, da bi te vgriznil — hencajte, oče, takrat človeku srce res poskakuje, ne pa da bi dekleta vodil za nos!

Jaka. Prav imaš, Anže! Jaz sem ti le povedal, kaj mi je rekla Micika. Pa ona mora že vedeti, ker mi je tolikrat pripovedovala o neki — neki stvari — pri mizarjih se neki dobi, — čakaj, kako ji je že rekla? — — — meni se zdi, da je rekla »ura«, — »ura« — (se spomni) »poli« »koli« »tura« ali kaj takega?

Anže. »Kultura« je najbrže rekla. Poznam to blago, ki ga škrici zastonj silijo kmečkim dekletom po mestih, — pa gorjé tisti, ki si ga kupi za svoje poštenje — oče!

J a k a. Tako je, Anže! Dobro si povedal.
— Vendar, veš kaj? Mene že čaka kozarec
vina; pojdi z menoj, da prideva na druge
misli!

A n ž e. Kmalu pridem. Le pogledal bom
še, ali so hlapci in dekle že naredili delopust.

J a k a. Pa skoraj pridi! (Gre v hišo).

A n ž e. Kmalu pridem, kmalu. Ti presneta
mestna kultura, ti! Zdi se mi kakor kozé,
ki jih včasih cepijo otrokom. Vepijo jim ž
njimi večkrat bramorke, da hira potem člo-
vek vse svoje žive dni. Pojdi rakom žvižgat,
taka kultura! (Gre proti desni).

OPOMBA: Večerna zarja polagoma ugaša.

PETI PRIZOR.

S ü s s s h e i m, W i n d b e r g (prideta izza hiše od leve
strani, pogovarjaje se in pod pazduho se peljaje).

S ü s s s h e i m (še za odrom). Ali je res ni
doma?

W i n d b e r g. Res, prijatelj! Eno uro pred
tabo se je odpeljala. Verjemi mi; saj sem
dobro videl. Pri vrtnih vratih je sedla v
kočijo.

S ü s s s h e i m (na odru). Kam je neki šla?

Windberg. Proti Ljubljani! Morebiti k tvojemu stricu.

Süssheim. Ko bi bila pač izvedela —! To bi bil vrag!

Windberg. Ni mogoče. Saj ji nisi povedal.

Süssheim. Če je pa Glažek kaj počel? —

Windberg. Za tega sem ti jaz porok.

Süssheim. Ali si ga pripeljal seboj?

Windberg. Je že tukaj, v gostilnici je ostal; kmalu pride.

Süssheim. Kakšen človek pa je vendar ta Glažek?

Windberg. Tak je, da si boljšega ne moreš želeti; zvit kakor lisica. Prej je na kmetih po grajščinah dohtaril; zdaj mu pa stopajo notarji na pete, da ne more več tako. Zato pa na tihem kmete podpihuje ter suplike in pritožbe maže. Ni davno, kar je bil tudi par dni zaprt. Da mu le denar pokažeš, ti stori kar le hočeš.

Süssheim, Ali pa zna tudi molčati?

Windberg. Kakor zid!

Süssheim. Nočem, da bi prišla ta reč med ljudi.

Windberg. Bog obvari! Seveda!

Süssheim. Kaj je zdaj početi? (Tuhta). Drugače je ni mogoče ujeti na limanice. Hribe in doline sem ji obetal; s sladkimi besedami okoli nje hodil; pa ji nikakor ni mogoče priti blizo.

Windberg. Če je pa taka, že ni drugače, da — sila kola lomi!

Süssheim. Da bi le moja vdova o tem ničesar ne izvédela. Saj veš, da nimam ničesar. Če jo dobim, se bova oba dobro imela! Saj me razumeš?

Windberg. Prav imaš! Zakaj bi si neki tak križ zastonj na glavo nakopal!

(Oddaleč se sliši Glažkovo petje).

Povsod me poznajo,
da pijem ga rad
me birti štimajo,
ker vinski sem brat.

(V. Parma).

Süssheim. Kdo pa je to?

Windberg. Bržkone Glažek.

ŠESTI PRIZOR.

Glažek in poprejšnja.

Glažek (pride od leve strani se odkrije in globoko prikloni). Sluga pokoren! Servus! Servus! Košamer dinar!

Süssheim. Dober večer, Glažek!

Glažek. En poliček sem ga doli v goštilnici štrknil, da si me je duša malo privežala. Zdaj sem vam pa ves za postreška.

Windberg. Ali pa niste tudi vesti zapili?

Glažek. Ljubček moj, vest in pa dolgotarstvo! — noč in pa dan.

Süssheim. To je odkritosrčna beseda! Takega moža potrebujemo.

Glažek. Posebna čast! Servus! Servus! Košamer dinar!

Süssheim. Ali že veste vse?

Glažek. Vse do cempéra! Gospod Windberg so mi vse natanko povedali. Samo eno prosim pohlevno, da me, gospôda moja, ne kličeta z mojim pravim imenom, kadar je kdo priča. Jaz že vem, zakaj. Vsak človek ima svoje sovražnike. Ljubljanski gospodje

dohtarji so mi strašno nevoščljivi zavoljo moje velike učenosti, — saj me razumeta, gospóda? Le v drugi latinski šoli sem bil, pa vse dohtarje v kozji rog uženem! Hinc illae lacrimae!

Süssheim. Nič se ne bojte! Tiho! — Nekdo prihaja! (Windbergu) Ti se skrij tukaj! (Pokaže na desno). — (Glažku). Vi pa na uno stran, tjà v pšenico. Ne bilo bi dobro, da nas kdo iztakne tukaj. Skrijmo se! (Vsak na svojo stran).

SEDMI PRIZOR.

Anže. (pripelje od leve 4 kmetiške fante ter jim reče tiho): Tù sem, brateci moji! Jutri je Micikin god. Dajte! zapojte ji pesmico pod oknom.

Fantje. Zakaj pa ne! Pa zapojmo! (Pojó).

Anže (po odpeti pesmi). Hvala za vašo prijaznost. Lahko noč! (jim podá roko). *Hvala - -*

Fantje. Lahko noč! Lahko noč! (odidejo).

Anže (sam). Nič je ni ~~bilo~~ k oknu. Čudno je to. Tako je vendar le res, kar mi je pravil oče župan. — Ali za tega voljo vendar ne obupam. Saj še Jakob ni obupal, čeravno je dvakrat sedem let moral služiti za svojo Ra-

helico. Micika bo vendarle moja! Lahko noč
Micika! (Zavriska in odide na desno).

OSMI PRIZOR.

Süssheim (sam). Kmetavzar neumni
Kaj pak, tvoja bo! Hehe, moja, moja bo —
vsaj nekaj časa — ostanke pa že lahko dobiš
če hočeš! — (Stopi pod okno). Pa kje je neki
tako dolgo? Ob osmih sem ji obljubil priti
zdaj pa je že skoraj devet.

DEVETI PRIZOR.

Micika in Süssheim.

Süssheim (kliče napol glasno). Micika
Micika!

Micika (na oknu). Ljubomir!

Süssheim. Ljuba Micika! Dolgo te
čakam!

Micika. Ali ste vsi skupaj?

Süssheim. Vsi, ljubica!

Micika. V eni uri pridite tjà za hišo
jaz vas spustim skrivaj na vrt.

Süssheim. Zlata Micika! Komaj
pričakujem te presrečne ure.

Micika. Kaj me res tako ljubite?

Süssheim. Še zblaznim od ljubezni.

Micika. Nikar! — v blaznici nimajo več prostora. Pa kako, da med Ljubljančankami niste našli nobene zase!

Süssheim. Ne govori mi o meščankah! Na kmetih je prava ljubezen doma. Kamen naj bom pri tej priči, če sem kdaj katero drugo rad imel kakor tebe!

Micika. Nikar se ne rotite, Ljubomir! Škoda bi bilo zares, če bi tako lep gospod s tako mehkim srcem postal trd kamen. Ali vaš stric še ni umrl?

Süssheim. Ne bo je več dolgo vlekel; zdaj ima že štiri dohtarje okoli sebe, — če ga eden ne spravi v večnost, ga bodo vsaj vsi štirje.

Micika (uho nastavlja). Tiho! — Oče me kličejo. Kmalu pridem. (Smukne nazaj).

Süssheim. Bog te obvari, angelček! Do svidenja! (Ji meče z roko poljubčke). Oh, ti moj rajželček!

DESETI PRIZOR.

Windberg se vrne od tiste strani, kamor je bil odšel.

Windberg. Prijatelj, če tvojega zdiho-
vanja ne bode skoraj konec, uidem.

Süssheim. Ne bodi siten! V pravo zadrego bi me spravil. Z dekletom sem govoril; čez eno uro morava biti na vrtu. Potrpi še ta čas; ne zabi, da bi bila sramota, ako bi se taka dva fanta dala ugnati v kozji rog!

Windberg. Mene zebé, da se tresem ko šiba — nisem vaje, ponoči okoli klatiti se! — — Huš, huš! Kakšen veter piše doli od Grintavca!

Süssheim. Sram te bodi! Saj nisi 80 let star. Kadar greš v vas, ne glej na vreme! Če je mraz od zunaj, pa nam srce kuri, da je še prevroče.

Windberg. Jaz od te kurjave ničesar ne čutim. Sakra, sakra, da bi se le ne prehladil! Hačí! (Kihne). Oh, imam že nahod.

ENAJSTI PRIZOR.

Glažek (pride od poljske strani) in poprejšnja.

Glažek. Ne zamerita, gospóda! Morebiti prihajam prezgodaj. V moji pratiki grmi! Čujta! — skril sem se v pšenico. Komaj počénem, kar slišim od daleč neki šum. Nategnem ušesa, kakor zajec gledam, poslušam — — in kaj vidim — slišita! — kaj vidim? Pridrlo je pet kmečkih fantov z velikimi prek-

ljami. Gospóda! po moji pratiki pa pomeni to točo. (Pokaže tepež!)

Süssheim. Korajža veljá! Nič bati se!

Glažek. O! tem ljudem ni štipati! Verjemite mi, gospod!

Windberg. Huš! huš! (leta gori in doli). Ali vas nič ne zebe, Glažek? Hači! (Kihne). Oh, oh, nahod me že ima!

Glažek. Bog pomaj, da je res! Točo bomo imeli, točo!

Windberg. Dajte mi vendar svoj plašč! Mene strašno zebe.

Glažek. Za nobeno ceno ne. Moja suknja je zadaj — — — — (Se brani).

Windberg. (Mu vzame plašč po sili in se zavije vanj. Zdaj se vidi, da Glažkova suknja nima zadnjih delov). Kakšna suknja pa je to? Ha, ha, ha!

Süssheim (se tudi smeje.) Ha, ha, ha! Nova moda!

Glažek. Za ranjcim Vampkom, ki smo ga spravili na kant, sem jo poerbal, pa sem si zadnja dela odrezal za par hlače.

Windberg. Kaj vi, vi, gospod dohtar, delate iz sukenj hlače?

Glažek. Zakaj pa ne? Premislite le, kako drago je zdaj vse! Da se le kakšen sold prihrani, dober je! (s povzdignjenim glasom). Učenost, gospôda, se v sedanjih časih ne izplača. Mundus est stultus! nam je večkrat pridigoval naš profesor.

Süssheim. Tiho, tiho! nikar takega šundra! Sedaj moramo proč, dokler ne pride ura.

Glažek. Če ne zamerite, si grem za ta čas malo dušo privezat; že zopet čutim, da mi nagaja.

Süssheim. Pa da ure ne zamudite!

Glažek. Ne bojte se! Glažek ima uro v glavi. (Süssheim, Windberg in Glažek odidejo na levo, Windberg kiha zaporedoma).

DVANAJSTI PRIZOR.

Anže (pride od desne in gleda za njimi). Kaj pa iščejo ti ljubljanski rogovileži tukaj? Pa ne, da bi nastavljali limance moji Miciki? Ko bi to vedel, presneto bi jih skopal! Čudno je pa res, da je začelo deklè tako govoriti. To ni zdravo! Pa da je le kje kaj poštenega, ima zlodej že škrica vmes. Ampak jaz vam

zmešam štrečno! Takoj povem vse županu, potem jim pa skupaj uro navijeva! Takle škric iz Ljubljane, ki ima hlače preklane, pa iz papirja klobuk, meni ne bo delal zgage, meni ne! (Vpije). He, hoj, kje pa ste, steklačarji? — He, hoj, ali imate kaj korajže? Pridite no, da vas malo pobožam! (Zavriska). Jujuju! (Odide v hišo).

Windberg (daleč na levi). Hači! hači!

(Zastor pade).

Drugo dejanje.

PRVI PRIZOR.

(Kmetiška soba z dolgo mizo in s stoli, na mizi papir, tintnik, peresa. Večer. Nad mizo visi svetilnica).

Jaka (čedi s prtom mizo). Micika (na strani, si briše oči).

Jaka. Kaj si vendar mislila! Skrivaj omožiti se! Svojega očeta tako razžaliti! (stopi k nji). Ali sem te kdaj silil, da moraš vzeti Anžeta! — — No, Micika, nikar se ne jokaj! nikar! Saj to so le besede! Vse sem ti odpustil! (jo boža). Saj si vendar le moja ljuba hčerka. Žal bi mi bilo, — sree bi mi bilo počilo, ako bi se bila ti tako zavrгла. Pa so vražiti bi te vendar ne bil mogel — (se sam joka). No, Micika, obriši se, da te Anže ne vidi objokane!

Micika. Kdo bi bil pa mislil, da je tako grd človek!

Jaka. Kaj še nisi vedela tega, da gospôd kmeta le za nos vodi?

Micika. Pa je bil tako priliznjen, — take lepe reči mi je pravil. —

Jaka. Taki so ti gospodje, sladki ko med — ali tukaj, na pravem mestu (pokaže na srce) ne veljajo nič. Lej, dekle, kadar mi kdo pravi: Jaka, vi ste mož, vi ste župan, da mu ga ni na svetu para; modra glava, pred katero naj se skrije vsak učen gospod! — in drugih takih reči več — takrat si jaz vselej mislim: grd človek si, ker se lažeš! In ne upam mu dalje kakor vidim. Ali pustiva to reč! Nič ne maraj, Micika, mu bomo že oči izbrisali. On bo še na te mislil! Tako lepo vdovo imeti, pa še druga dekleta zalezovati, — to je vendar od sile, to! Veš, da me skoraj mika, vse tri dobro našeškati. — Pa, kaj dela neki Anže; da ga ni tako dolgo! Saj boš dobra ž njim, kadar pride; kaj ne, Micika, da boš?

Micika. Kakopak! Prav dobra. Saj vidim, da je Anže pošten človek, da misli vse drugače z mano, kakor — oni nesrečni človek!

Jaka. Micika, deset let bom dalje živel, če je to res!

DRUGI PRIZOR.

Anže stopi v sobo s cilindrom na glavi in v fraku; hlače in drugo ima po kmetiško. Poprejšnja.

Anže (se prav nerodno priklanja, praska nogu po tleh in maha s cilindrom, oponašaje gospôdov). Ljuba županova Micika, jaz se ti priklanjam, ker si lepa kakor rožmarin in roženkravt — ker si tanka kakor jelka ali mlada hoja ter imaš tako lepo modre oči kakor nebesa, kadar angelci po njih polko plešejo! — — No, kako sem ti pa sedaj kaj všeč? Ali ne znam govoriti, kakor bi rožice sadil? He?

Micika. Anže, pusti te norčije, — nikar me še ti ne žali — !

Anže. Bog obvari! Pa kaj? Saj ni še dolgo tega, da si take norčije rada imela.

Jaka. Anže, ne bodi siten; kar je bilo, je bilo, — zdaj pa ni več. Zakaj jo jeziš?

Anže. Nič se ne bojte! — (Miciki). Kaj ne, Micika, da nisi huda?

Micika. Če hočeš, da sem ti dobra, porzabi, kar je bilo.

Anže. No, no! saj nisem tako hudo mislil. — Micika! (se zasučje okoli) kako ti je pa ta suknja všeč?

Micika. Ali si šemast? Proč mi jo vrzi! Nosi svojo; ne morem te viditi tacega.

Anže. Kaj res, Micika! — kaj res? (ironično). Ni mogoče! Ali nisem cel gospod? He?

Jaka. Anže, če nisi tiho, ti jezik odrežem.

Anže. Klobuk imam tudi nov; poglej ga no, (se odkrije) kako je visok in svetel! Dal sem dva trda tolarja zanj. Take klobuke nosijo vsi gospodje; zato sem si ga naščital.

Micika. Strašno si grd; ne maram te videti; obdrži rajši svoj domači klobuk.

Anže. Saj hočeš imeti gospóda, — kaj ne?

Jaka. Anže, vsaka reč ima svoj konec.

Anže. No, no, bom pa tiho. Toda ti škrici so me pošteno razjezili! (Na stran). Ta pekláta gospóda mi ne gre iz glave; moral sem malo jeze izpustiti.

Jaka. Pameten bodi, Anže! Povedal sem ti že, in gospá ti je tudi naročila: ne bodi grob ž njimi, kadar pridejo!

Anže. Le pustite me, oče! Sama prijaznost me bo.

Jaka. Pazi, da se ne zagovoriš, — sicer nam vse pokvariš! Zdaj mi pa pomagaj mizo prenesti. (Postavita mizo bolj naprej. Miciki:) Ti pa prinesi bokal dobrega vina!

Anže (stopi k Miciki). Grem pa s tabo Micika, če se sama bojiš?

Micika. O prav nič! Le tukaj ostani! Najdem že sama pot.

Anže (Miciki, da Jaka ne sliši). Da te kakšen gosposki strah ne sreča! To bi te bila groza! (Micika mu prijazno zažuga in odide).

TRETJI PRIZOR.

Jaka. Anže.

Jaka (postavlja stole). Tukaj bo šribarček sedel, tukaj jaz, — tukaj ti, — tukaj Micika. — Stoj, ni prav. Micika mora sedeti med mano in med tabo, — tukaj ena priča, — tukaj druga, — tako — (vravnava papir, tintnik in peresa na mizi). Pojdi, Anže, poglej, ali že čakajo in pridi mi povedat!

Anže. Že prav! (odide).

ČETRTI PRIZOR.

Micika. Jaka.

(Micika prinese bokal vina in pa 6 kozarcev).

Jaka. Sem ga postavi, Micika! Bokal mora stati pred mano; saj veš mojo navado. — Deklè, le korajžo! To ti bodo debelo gledali gospodje, ko nas bodo videli tukaj. — Ha — ha, primaruha, to bo komedija!

Micika (postavlja na mizo kozarce).

PETI PRIZOR.

Podgorska (stopi v sobo). Prejšnja.

Podgorska. Ali ste že vse napravili, da morejo priti?

Jaka. Vse, gospá. Sam oče v nebesih vam povrni dobroto, da ste od moje hčeri odvrnili strašno nevarnost. Jaz vas ne morem dosti zahvaliti.

Podgorska. Storila sem več zase, kakor za vas. Rešila sem se malopridnega človeka, ki bi me bil onesrečil za vse žive dni. (Miciki) Micika! Ali ti ne bo vendar srce nagajalo?

Micika. Ne! Poštenemu dekletu, ki je bilo v taki nevarnosti, kakor jaz, ne nagaja

srce več! Hvala Bogu, da sem brezdno že zagledala, ko ni bilo še prepozno.

Podgorska. Vendar se bojim, da nam česa ne pokvariš!

Micika. Gotovo da ne, gospa!

Jaka. Jaz sem porok zanjo.

Podgorska. Dobro! Jaz se pa zdaj skrijem. Kadar bo treba, že pridem (odide).

Jaka. Čakaj, čakaj, ti Ljubisir, ali kako ti že pravijo — podkurili ti bomo, pri moji kokoši, da boš pomnil, kdaj si zalezoval pošteno kmetiško deklè.

ŠESTI PRIZOR.

Anže (v kmetiški opravi) se prismeje. Poprejšnja brez Podgorske.

Anže. Ha, ha, ha! To so prave šeme! Ha, ha!

Jaka. Ali si jih videl?

Anže. Videl, videl, ha ha, in slišal tudi, ha, ha. Eden (Miciki) — meni se zdi, da prav tvoj ženin — za vrtom stopica in mandrá in hodi, kakor da bi celo gnezdo sršenov sebi imel in zdihuje: Micika, Micika! —

pa preklinja Miciko, mraz, ljubezen in v pest piha huš, kiha, pa semtertje skače, kakor da bi ga komarji pikali.

Jaka. Hi, hi, hi — kaj pa šribarček?

Anže. Ta pa sedi na kamnu, kakor da bi bil s smolo prikapan; zraven sebe pa ima polič vina, in ga srka glažek za glažkom.

Jaka. Micika, zdaj pa le pojdi ponje!

Micika. Grem. — (Hoče oditi).

Jaka. Ali modro se drži; to ti povem!

Micika. Nikar se ne bojte, oče!

SEDMI PRIZOR.

Jaka. Sediva, Anže! Počakajva!

Anže. Oj, to bo smeha!

Jaka. Le meni daj govoriti — veš, Anže!

Anže. Že prav, že prav, oče!

Jaka. Ti se od konca nič ne vtikaj v besedo!

Anže. Niti besedice ne črhnem, le vi govorite!

Jaka (nalije Anžetu kozarec). Pij ga pa vendar kozarec, da ti korajža ne uide, kadar pride vrsta nate!

Anže. Kaj menite, da je nimam? Še na prodaj — kaka dva centa. (Pokaže z obema rokama, da bi se rad tepel, potem pije).

Jaka. Že vem, da jo imaš, pa vendar — z gospôdo ne zna vsak govoriti, pa tudi s takimi lisicami, kakor je šribar, ne. Vidiš: kadar je tak človek dober s tabo, ali kadar mu kaj prineseš, na priliko, kako četrt teleta, déžo masla ali kaj takega, takrat bo tudi tebi jezik tekel, kakor da bi bil namazan. Kadar imaš pa kakšen prepir ž njim, da mu ne gre, kakor on hoče, pa napnè vse druge strune; sukal te bo in zvijal, da ti jezik v ustih otrpne.

Anže. Resnica. Ni davno, kar me je tak šribar zavoljo davka strašno pestil.

Jaka. Tiho, — zdaj prihajajo. (Se potuhne).

OSMI PRIZOR.

Süssheim. Windberg. Glažek. Micika.

Prejšnja.

Micika (stopi prva v sobo in jim na vratih priljudno kaže pot). Le sem noter, gospodje, — dovolite, le sem!

Süssheim (med vratmi). Pa je nekdo notri. —

Glažek (pomoli radoveden glavo noter).

Micika. Le noter, gospodje, moj oče so; pa saj oče vse vedo. (Se splazijo vsi počasi v sobo, prvi Süssheim, Glažek, Windberg).

Jaka. Dober večer, gospodje, le noter, kakor da bi domú prišli. (Se priklanja). Neizrečeno me veselí, da mi taka gospôda izkaže čast.

Süssheim (k Miciki). Kaj res vse vedó?

Micika. Vse natanko!

Süssheim (boječ stopi pred župana). Ne zamerite, oče župan! —

Windberg (poda boječe županu roko). Dober večer! Na-hod! Na-hod ii-mam. Hači! (Kihne).

Jaka. Bog pomagaj!

Glažek (Süssheimu na uho). Ali res vé?

Süssheim. Videti je.

Glažek. Oče župan! Pozdravljeni! (Mu podá roko). Meni se vse zdi, da se midva že poznavava; ali ga nisva že nekje vkup pila?

Jaka. Ne vem se spomniti te časti! Sedite, prosim, gospod — pa tudi vidva, go-

spóda. Ne zamerite, da je pri meni vse tako navlečeno.

Anže. Na kmetih ni drugače.

Jaka. To je res vse prevelika čast zame! Ne vem, kako da sem jo zaslužil?

Süssheim (Windbergu). Ne vem, pri čem da smo?

Windberg (Süssheimu). Korajžo, prijatelj! Dedec je vesel, da se dekleta iznebí.

Süssheim. Že davno sem želel poznati častitega očeta ljubeznive Micike, katero spoštuje vsa Ljubljana.

Jaka (ironično). Oj, kako me to veseli! — (zase). Pa takle bo mene vlekel!

Süssheim. Vi ste mož, ki mu ga ni para po vsej slovenski deželi.

Jaka. Lejte! Kaj mi poveste! — (zase). Tebi je pač mar za slovensko deželo, ti grdež ti!

Windberg. Če bi človek križem sveta iskal, ne najde takega dekleta, kakor je vaš Micika.

Jaka. Pa ne, da bi se norca delali! — (zase). Rebra bi mu polomil nesramnežu!

Glažek. To je rožica! (poje:) »Tak jo mila, tak je sladka!« — Kraljica je ženskega spola!

Jaka. Deklè, zdaj šele vem, kaj imam.
— Pa ne zamerite, gospodje, jaz menim, da
je zdaj prvo ženitno pismo. Gospod dohtar,
sedite tja gori, Micika, ti pa k meni. (Glažek
sede).

Süssheim. Jaz pa k Miciki. (Hoče sesti).

Anže (ga odrine). Tukaj je moje mesto,
ne zamerite!

Jaka. Tukaj, Anže. (Süssheimu:) Vi pa,
gospod žlahtni, zraven njega — (Windbergu)
in vi tukaj (vsi sedejo). Tako je prav. (Vina nalije
Glažku:) Midva ga bova najprej en kozarček
izlila, kaj ne? Dobra kapljica je; iz Semiča
sem ga sam pripeljal.

Glažek. Na vaše zdravje! (ga popije). A
— to je res pravična kapljica; saj pravim:
Beli Kranjci, to so vinorejci! Bog jih živi!
Prosim še en kozarček, da se mi ne bo roka
tresla. Ne veste, oče, enkrat me je maček
ustrašil, ko je z dimnika name skočil; menda
je ta pošast suha plečeta tam obirala; od
tistihmal se mi vedno trese desna roka.

Jaka. Za tak strah je pa moje vince kakor nalašč. No, gospôda, na zdravje!	} (Vsi pijó).
Süssheim. }	
Windberg. } Bog živi!	

J a k a. Nobena kapljica ne sme ostati v kozarcu.

G l a ž e k. Bog ne daj! Bog vas živi!

A n ž e. Zdaj pa na zdravje nevesti Miciki! (Vsi naenkrat). Na zdravje Miciki! (pijó).

G l a ž e k. Zdaj pa še eno napitnico!

J a k a. Stojte, dohtar! Jaz sem že davno slišal, da znate lepo peti. Zapijte nam zdravico, ker smo danes tako židane volje tukaj!

G l a ž e k. Zakaj pa ne! Pa to prosim, da si ga pred še merico nalijem.

J a k a. Iz srca vam ga privoščim.

G l a ž e k (natoči in pije). Tako! zdaj so pogosli že namazane (vstane poje vso zdravico).

»Povsod me poznajo,
da vinski sem brat«.

(Glej V. Parma: »Zdravice«. Izdal O. Fischer v Ljubljani).

J a k a. Lepa pesem je to; res lepa! Pa jo tudi požete, da človeku kar srce poskakuje.

G l a ž e k. Hvala, hvala! Ali, gospoda, prej ste mi mojo napitnico pregriznili; zato jo zdaj napijem —

J a k a. Ženinu — kaj ne da? (nalije). Tedaj na zdravje, na dobro zdravje Anžetu!

Süssheim. Anžetu?

Windberg. Anžetu?

Glažek. (Ves zavzet, kasneje). Anžetu?

(poskočijo in se čudijo).

Jaka. No, pijte no, gospodje, — kaj vam ne diši?

Anže. Ali vas morebiti glava boli, gospodje?

Süssheim (počasi sede). Bom že, bom že. (Sam sebi:) Neznano čudno mi je pri srcu.

Windberg (počasi sede). Jaz sem danes pri kosilu preveč jedel. (Sam sebi:) Da bi bil le že zunaj!

Glažek. Škoda za vsak kozarček! Saj nima kosti. Tedaj pa na zdravje Anžetu! (Pije).

Jaka. Gospod dohtar, začnite zdaj ženitno pismo.

Anže. Pa hitro! Saj vidite, da bi ta dva gospoda že rada domu šla. Lej, Micika, kako sta žalostna; tolaži ju malo!

Windberg (kihne).

Anže. Bog pomagaj, da je res!

Micika (k Süssheimu). Kaj pa vam je, gospod? Kako, da niste danes dobre volje, ko se možim?

Windberg (pogleda okoli). Kako je že temà zunaj! Meni se zdi, da bi se pismo lahko jutri naredilo. Ponoči se nama lahko kaka nesreča zgodi; noč ima svojo moč.

Süssheim. Prav imaš, bratec! Saj pa jutri zopet pridemo.

Anže. Nikar se ne bojte, vama bomo že domú posvetili!

Glažek. Oče! Saj je res bolje, da pismo podnevi naredimo; ponoči se ne da nič kaj prav pisati, in lahko se kaka pomota vrine, da je potem še dolga pravda, pravde pa — saj poznate dohtarje! (K Süssheimu in Windbergu:) Pijmo ga še en kozarček; potem se pa počasi drug za drugim izmuzneno venkaj.

Jaka (resno). Gospodje, jaz sem sicer le kmet, pa za norca me ne boste imeli; zato rečem, da mora biti pismo še nocoj gotovo.

Anže. Oče imajo prav. Za norca vam ne bomo; obljubljam, da ne. Vi, Glažek, pa pišite urno; če ne, vam utegne še drug maček na rame skočiti, da bo tudi levica za nič.

Glažek. Oho! ne tako ostro! — (Zase.) Molči, Glažek, s kmečkimi pestmi se ni norčevati!

J a k a. Anže, pameten bodi! Gospodov ne smeš žaliti, zakaj to so tvoje priče.

S ü s s s h e i m. Priče?

W i n d b e r g. Priče?

G l a ž e k (jecljá). Pri — pri — — priče?

J a k a. Menim, da; sicer bi res ne vedel, kako pridejo taki gospodje k meni! Pa vi, gospod dohtar, ali niste zato prišli, da napravite ženitno pismo za mojo hčer?

G l a ž e k. To je vse res — ali...

J a k a. Zakaj tedaj odlašate?

G l a ž e k. Ne zamerite, očka, pa meni se zdi, da smo se malo zmotili, kar se tiče imena ženinovega. —

A n ž e. Kaj, v mojem imenu ste se zmotili, — v mojem?

G l a ž e k. Tedaj si ti ženin, ti si prihodnji mož Micikin? (zase). — — Hm, hm, — tako še nisem nikdar delal ženitnih pisem.

S ü s s s h e i m (zase). Odklenkalo je moji poroki!

W i n d b e r g (zase). Da bi bil le že zunaj! (Kihne).

J a k a i n A n ž e. Bog pomagaj!

S ü s s s h e i m. Mene ne trpi več tukaj!

Glažek (zase). Oho! zdaj se mi šele vse jasní! (Se vsede in vzame pero). Vaše ime, gos pod župan?

Jaka. Jaka Kremen --

Glažek (piše) — — Kre-kre-me-n!

Anže. Ali pa pišete slovensko? Drugih čečkarij jaz ne trpim.

Glažek. No, no! seveda. Saj vas poznam, da ste tudi tistih antikristov eden, ki hočejo, da bi vsak šribarček dandanašnji 300 jezikov znal. — In ime ženino?

Anže. Anže Potokar.

Glažek. Anže Potokar... (Županu) Koliko dote mislite dati svoji hčerki?

Jaka. Ni taka reč. Na kmetih smo sirmaki, čeravno misli gospôda, da vse zapijemo, če si včasih svoje nadloge potolažimo z bokalom vina. Zdaj ji dam 900 goldinarjev, vrh tega dva vola, tri kravice in štiri pujske. Po moji smrti pa je tako vse njeno, — vse moje premoženje.

Glažek. In koliko ji Anže zaženi?

Anže. Druzih 900; — kar bova pa skup pridělala, je moje in tvoje; kaj ne, Micika?

Micika. Kako pa da! Dobro, zadovoljna sem. (Mu daje roko).

Glažek. Anže in Micika se prva tukaj podpišeta.

Anže. Jaz ne znam pisati.

Glažek. Te bom pa jaz podpisal, — le podkrižal se boš. (Glažek mu drži pero, ko se podkrižuje). Tako je prav!

Micika (podpiše).

Glažek. Zdaj pa vi, oče!

Jaka. Že prav. (Glažku) Meni pa ni treba roke peljati; jaz sem že križev vaju (naredi križ.) — Zdaj pa priče (Süssheimu): Najprvič vi, gospod.

Süssheim. Jaz? — — zdaj, zdaj — detè, vendar, meni je roka zaspala. (Prime jezen pero, pa ga vrže iz rok in vstane).

Windberg. Mene krč lomi. (Tudi vstane izza mize). Prehlajen sem — nahod — nahod — mam! Hači! (Kihne).

DEVETI PRIZOR.

Podgorska (stopi naglo v sobo). Poprejšnji.

Podgorska (Süssheimu) A, to je lepo, gospodje! Vi hodite v svate; mene pa pustite doma, da od dolgega časa konec jemljem.

Süssheim. Milostljiva gospa — to se je ponevedoma naključilo. Jaz nisem mislil, — ne vem — (beseda mu zastane),

Windberg (se obrne). Zdaj bo šele pravi zlodej, zdaj!

Podgorska. Kaj se čudite, Süssheim? Niste mislili, da pridem za vami? Saj vendar veste, da brez vas mi ni živeti.

Süssheim. Milostljiva gospa! — Vaše dobro srce in, in — — (ves zmešan).

Windberg. Zadnjikrat sem se danes mešal v take homatije.

Podgorska. Bodite veseli, gospod Ljubomir — lejte, kako je ta deklica vesela. (Pokaže na Anžeta) Ženin, kaj ne da?

Anže. Da, gospa!

Podgorska (županu). No, ali ste že vse dokončali?

Jaka. Ne še. Ta dva gospoda nočeta podpisati.

Anže. Enemu je roka zaspala, drugemu pa je nahod prste zvil.

Podgorska. Kaj se branita? Podpišita se; vsaj zavoljo mene se ne bosta branila! Prosim, gospoda!

Süssheim. Od jeze in sramote me bo konec! (Podpiše).

Podgorska. In vi, Windberg?

Windberg. Saj že pišem (podpisuje). Od togote ne vem, kaj delam. Ah-h-h, hači! (Kihne).

Anže (smehljaje). Saj se mu je nahod že vendar nekoliko zrahljal!

Podgorska. Zdaj pa, gospoda moja, bosta še za Micikino doto kaj zložila. Kaj ne, da?

Süssheim. Seveda — gospa. Tukaj imate. (Položi mošnjo nevoljno na mizo).

Podgorska. To je za nevesto. Lej, Micika, tóle prilaga gospod Ljubomir tvoji doti; — kaj pa vi, Windberg?

Windberg. Še tega mi je manjkalo! (zase). To ti je sam ženski satan! (Vrže mošnjo na mizo).

Anže. Hvalá lepa, gospóda!

Podgorska (Miciki). Jaz ti pa tudi moram kaj dajti (potegne prstan z roke in ga ji da). To je zlat prstan. Lej, kako se sveti. (Süssheimu). Poglejte ga, je li pravi?

Süssheim. Moj prstan! (se udari na čelo)
Da bi jo — —!

Micika. Vse svoje dni ga bom imela v
veliki časti.

Podgorska. Anže, zdaj pa še tebi enega.
No, ljubi moj Ljubomir (Süssheimu), lejte!
to je prav tisti prstan, ki sem vam ga jaz
dala, — ki vam je bil porok moje ljube-
bezni, in za kterega vam je tako malo mar
(da prstan Anžetu).

Anže. Lepa hvala, gospa!

Podgorska. Zdaj se pa tudi še to spo-
dôbi, da pijete na zdravje ženinu in nevesti!

Glažek (zgrabi kozarec). Na zdravje že-
ninu in nevesti! Bog Vaju živi in pa — pečen
kruh! (pije).

Süssheim. Na zdravje! (Vzame kozarec, pa
ga brž jezen dene iz rok).

Windberg (na strani). Da bi jo črni
muri popil!

Jaka (naliže). Gospá, Bog vam daj srečo!
Anže, Micika, pijta tudi vidva na dolgo
zdravje ljubeznivi gospej!

Anže	{	Živela, gospa!
Micika		
Glažek		— — — (po strani) Da ga le pijem,

naj je na zdravje komurkoli, če tudi samemu vragu!

Podgorska. Lepa hvala! — In zdaj, ljubi moji, lahko noč! — Pozno je že, in čas, da grem domú. Veseli me, da smo vse tako dobro opravili. (Glažku): Gospod Glažek, jutri pridete — veste?

Glažek (zase). Jojmene! pozna me! — Kakšen kruh bo pa zdaj še iz te moke!

Podgorska. Ne bojte se! Tudi meni boste ženitno pismo naredili z gospodom Ljubomirom (pokaže, norčevaje se, na Süssheima). Res, škoda bi bilo za takega ženina.

Süssheim. Milostljiva gospa!

Podgorska. Komedije je konec! — Izpred mojih oči — nesramni človek!

Windberg (kihne). Hači!

Jaka, Anže in Micika: Bog pomagaj, da je res!

Podgorska. Lahko noč, oče župan! Micika, lahko noč! (poda obema roko). Da ste mi srečni! Kadar bo poroka, ali me povabite?

Micika. Iz srca radi, če smemo.

Jaka. Sam Bog vam plačaj!

Podgorska (se poslovi in gredé k Süsse-
heimu in Windbergu): Vidva pa ne pozabita
županove Micike! Pojdimó!

Anže. Pa tudi Anžeta ne! Razumeta, he?

Jaka }
Anže } (posmehovaje se). Lahko noč!
Micika } lahko noč! (Odidejo). Sakra!

Süssheim } Oj! taka sramota! (hočeta
Windberg } vzeti klobuke in iti).

Glažek. Nix do! gospóda (ju ustavi).
Meni ne uideta tako. Dohtarju plačata expen-
sar za pet zamujenih ur; ura po 5 forintov;
znese za vsacega 25 forintov starega denarja
— pri meni je vse po starem: stara vera
stara petica, staro vino. Prosim tedaj: pla-
čajta!

Süssheim. Zdaj se še ti iz mene norca
delaj! (Se pokrije in togotno odide, Windberg za
njim kiha).

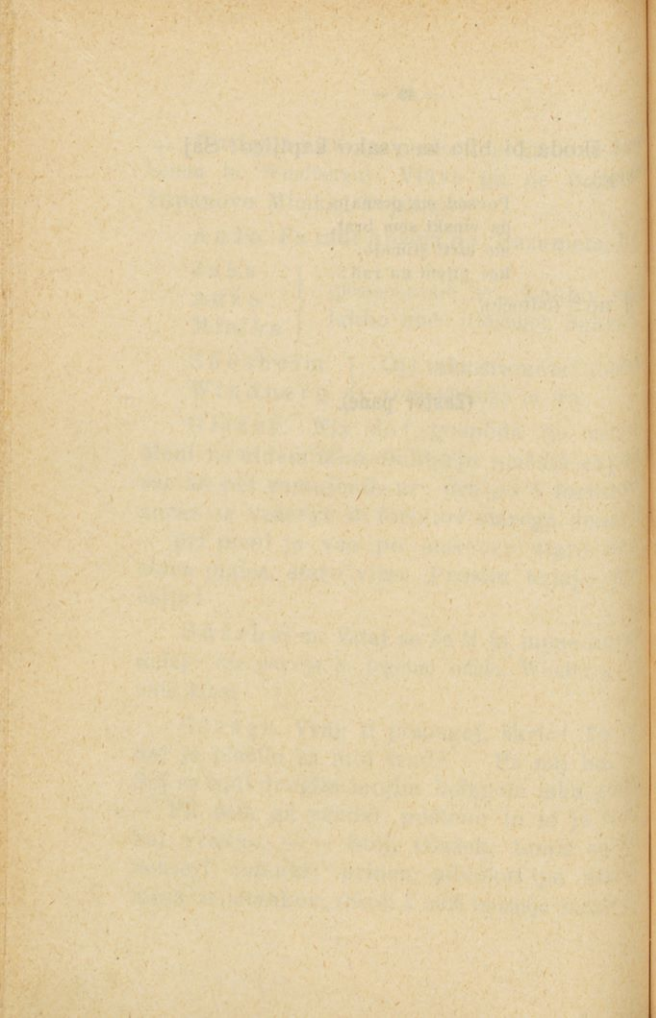
Glažek. Vrag ti pomagaj, škric! To te-
daj je plačilo za moj trud! — Pa naj bo. —
Saj se tudi drugim mojim kolegom taka godi.
— Pil sem ga vendar pošteno in to je tudi
kaj vredno. — — Stoj, Glažek, tamle so še
nekteri ostanki; priden advokat pa nikoli
nima zaostankov. (Skoči k mizi in izpije kozarec).

Res! škoda bi bilo za vsako kapljico! Saj —
(zapoje).

Povsod me poznajo
da vinski sem brat,
me birti štimajo,
ker pijem ga rad!

Kaj ne? (odteče).

(Zastor pade).

Poigra.

Po osnovi dr. JOSIPA VOŠNJAKA

spisal

ANONIMUS.

Poetry

THE JOURNAL OF JOSIAH NORTON

1840

— ZUMINO —

Osebe poigre.

Iste, ki so v predigri.

Dejanje se vrši 28. decembra l. 1787. v Zoisovi palači
v Ljubljani po premijeri »Županove Micike«.

19.

Queso negro

late to the people

There is a great deal of interest in the
the people of the country.

Dvorana v Zoisovi palači. Izpod stropa visi lesteneec s svečami. Na levi kamin, na njem dva svečnika z mnogimi gorečimi svečami. V obeh kotih zadnje stene vrata; prostor med vrati zastira zastor. Na desni in levi zofa, mizica in fotelji. Veliko zrcalo ob steni. Tla parketna brez preprog.

PRVI PRIZOR.

Janez, štirje goloroki lakaji s predpasniki,
potem Francka.

Janez (stoji v livreji spredaj sredi „odra“):
Le brž, le brž! Sem na desno še malo mizico, — semkaj na levo še zofo! Pa le hitro, urno! Moj Bog, obrni se vendar! — Urno, urno! Sakra! Taka počasnost!

I. lakaj. (Stoji golorok in s predpasnikom na lestvi in prižiga zadnje sveče na lestencu). Takoj bom gotov. Ali je dobro?

Janez. Dobro je! Ne, zasuci lesteneec še malo, — ne preveč! Tako, tako, nemiren lesteneec je lepši! Sedaj pa izgini z lestve... brž, brž! (Lakajem, ki so prinesli zofo in drugo

mizico): Tukajle in tjakajle... stoj, takole! (Popravlja stvari) Dobro je! — Tone, pobriši še tamle parket! Popravi zastor! (Lakaj briše parket).

I. lakaj. Ali je prav?

Janez. Dobro, dobro! (Teče v ospredje in motri dvorano). Vse je v redu, dà, vse... Sedaj pa še oblecite svoje frake; gospôda mora biti vsak hip tukaj! Izginite, ena — dve!

Lakaji (odidejo na desno).

I. lakaj (odhajaje na desno). Nocoj bo pa zopet dirindaj! — uf! (Si briše potno čelo.)

II. lakaj. Pa tudi nekaj napitnine! (Pobere cunjo). Meni je prav! (Odide na desno).

Janez. Tiho, nekdo že gre! V pozituro! (Teče k vhodu na levo in se devotno postavi. Roke mu vise ob životu navzdol).

DRUGI PRIZOR.

Janez, Francka.

Francka (priteče od leve, obstane takoj pri vhodu in tleskne v dlani). Jejhata, Janez, to je krasota! Pri cesarju ne more biti lepše! Jej, jej, jej! (Teče preko dvorane ter se vrteč ogleduje).

J a n e z (jezen izpremeni svoj obraz in pozituro). Oh, ali si ti? — kar precej mi izgini! Tu nimaš nič opravka!

F r a n c k a (sede na desno stran). Gledati pa vsaj smem, — mislim! Kaj bi me ven podil!

J a n e z. Hajdi, v kuhinjo! Tam je tvoj prostor! Proč! Ali ne vidiš, da mi vse pomažeš!

F r a n c k a (vstane jezna). Pa grem, no — pa grem! Ampak to ti rečem: Še enkrat se mi pokaži v moji sobi! — Še enkrat se mi približaj s svojo neslanostjo, — jaz ti že pokažem! Le čakaj! (Odhaja na levo).

J a n e z (prestrašen): No, no, ljuba Francka! Ne bodi huda zato! (Sili zanjo).

F r a n c k a. Jaz ti pokažem vrata, da jih nikoli več ne najdeš! (Se ga otepa). Kar beži! Kar izgubi se mi! Je že dobro; med nama je vse ven — ven — ven! (Odhaja).

J a n e z. Lepo te prosim, — Francka — slišiš (jo lovi za roko in zadržuje) — počakaj!

F r a n c k a. Ven — ven! (Se ga otresa). Kar pusti me! Proč, proč!

I. l a k a j (med vratmi na levi). Gospôda prihaja! Gospod baron in dva gospoda! (Se postavi na eno stran vrat v pozituro).

J a n e z. O, o, ali že — ali že? — Francka, beži, beži! (Se postavi na drugo stran vrat v pozituro in si gladi livrejo ter lase).

F r a n c k a (odide dvignjene glave in koketnih kretenj med njima skozi vrata. Zunaj). Dober večer, — klanjam se!

Z o i s. (Zunaj na levi). Bog daj! Ali je vse v redu, Francka?

F r a n c k a. (Zunaj). V kuhinji vse, gospod baron!

J a n e z (se klanja do tal). Vse, vse, gospod baron!

I. l a k a j (se nemo klanja).

TRETJI PRIZOR.

Naglo vstopijo Linhart, Vodnik in končno Zoïs.

Z o i s (vstopi živahno). Izvrstno! Krasno! Dragi Linhart, takega uspeha pač niste pričakovali?

L i n h a r t (razgret in vesel). Nikdar, nikdar, gospod baron! To velikansko navdušenje — to gromovito ploskanje — ti klici naroda, —

moj Bog, zdi se mi, kakor bi sanjal! (Odda slugi klobuk).

Zois. V vihar ni dobi živimo; preko Evrope bučí strašno in tajne sile stresavajo stare temelje. Zdi se mi, da se napoveduje pomlad z gromom in bliskom. Na Francoskem vse vre... v Parizu se dogajajo stvari, ki naznanjajo revolucijo... tisočletni privilegiji padajo v prah. Stanovi in sloji, doslej brez pravic, se dvigajo ter zahtevajo, da se jim da primerno mesto v organizmu človeške družbe, — in glejta, prijatelja, pomlad se naznanja tudi našemu narodu — pomlad kulture! Tudi slovenski narod se dviga in nocoj se je začela nova doba!

Vodnik. Dà, dà, spali smo in sanjali, a danes smo se prebudili! (Odda lakaju klobuk).

Zois (bega navdušen semtertja). In nikdar več ne smemo zaspati! Zavzeli smo prvo kulturno postajanko — gledališče! (Slači plašč in ga daje Janezu).

Lakaji (odidejo na desno).

Linhart. Po vaši zaslugi, gospod baron! Oh, srečen sem nocoj....!

Zois. Bodimo pravični: Ideja je bila moja, a vi ste jo sijajno izvršili! Izvrstno

se je nama posrečila! Kar je naš Vodnik na polju narodne poezije, to ste vi na torišču narodne dramatike! A sedaj delajta skupno dalje, — nadaljujta, gospoda, po začeti poti in zmaga nam ostane trajna! (Slači rokavice in sede).

Vodnik (sredi odra). In pridružijo se nam kmalu še novi kulturni delavci, ki razvijejo današnji pričetek do popolnosti in do vzorov, ki jih danes pač le oddaleč gledajo naše duše, a ki jih vendar že slutimo in hrepenimo po njih! Naš lepi jezik, potiskan v kmetiške bajte, med kmete, delavce in sluge, — naš lepi slovenski jezik, ki mu sovražno zapirajo šole in urade, kako krasno se je glasil nocoj v razkošno razsvetljenem gledališču! Ponižnemu in plahemu slovenskemu kmetu se je odprlo nocoj prvič svetišče, v katerem doslej ni imel ne prostora in ne besede, in glejte, pregovoril je v glasovih čistih in zvonkih, da je ostrmela gospôda ter se mu je umaknila s prvih sedežev! Današnji dan je zapisan z zlatimi črkami v zgodovini našega naroda, in Boga hvalim, da sem bil priča, ko se je odigral pred našimi srečnostrmečimi očmi!

Zois (vstane). Resnično, resnično! Gledališče smo si osvojili, delajmo torej dalje,

da si osvojimo še šole in urade! Narod je naš, — pridobimo še inteligenco!

Linhart. Pridobimo jo, pridobiti jo moramo! Z združenimi silami, gospod baron — dalje in navzgor! (Mu poda obe roki).

Vodnik. Združeni, dalje in navzgor, prijatelja! (Položi svoje roke na roke Zoisa in Linharta).

Zois. Bog blagoslovi naše delo!

ČETRTI PRIZOR.

Prejšnji. Gabrijela, Milica, dr. Makovec, Desselbrunner, Karel Zois, sluga.

Janez (odpre vrata in se klanja.)

Gabrijela (vstopi naglo). Tu smo, striček! Oh, glava mi šumi! Kako smo igrali? (Daje plašč slugi).

Milica. Gospod Linhart, čestitam! (Odлага plašč slugi). To je bil uspeh! Joj, kako sem vesela!

Dr. Makovec	}	Čestitam! Oh, vesel sem! Gratuliram!
Karel.		
Desselbrunner.		

(Stiskajo Linhartu roke).

Linhart. Vaša zasluga je! Hvala vam! Oh, iskrena hvala — gospica — gospod —!

Vodnik. { Izvrstno! — Krasno! —
Zois. { Čestitam! Lepo ste govorili! — Nikdar ne pozabim tega večera! (Stiskajo došle-
cem roke).

Linhart. Igrali ste vsi kakor resnični igralci! Očaran sem bil!

Gabrijela. Ah, diletantje smo!

Linhart. Gospica, ne bo več dolgo, in Slovenci dobé tudi domače igralce, svoje umetnike po poklicu! Svoje pisatelje, slikarje, kiparje, arhitekto dobé Slovenci, in takrat šele postanejo narod lastnega življenja (Desselbrunnerju) Gospod Desselbrunner, nocoj ste dokazali, da ste vzlic svojemu imenu vendarle Slovenec!

Desselbrunner. Slaba se mi je godila, gospod tajnik! Premalo imam vaje... Zapletal se mi je jezik..... ae... nämlich.

Zois. Poiščite si slovensko Miciko — oženite se, gospod tovarnar, in jezik vam bo tekkel gladko — — — žena vas nauči vsega!

Desselbrunner (pogleda Gabrijelo). Poiskal sem si jo, a me ne mara, gospod baron.

Zois. Godi se vam, kakor meni, haha! A vi ste še mlad in deklet je na izbero!

(Dr. Makovcu) Ah, naš Anže! Bili ste pravi fant od fare! (Mu položi roko na rame). Toda čujte! Igrali ste tako resnično, da bi bil skoraj mislil, da ste v istini — — (Polglasno) — — kakor da ste resnično zaljubljeni!

Dr. Makovec (resno). Uganili ste, gospod baron!

Zois. Ali res? O —!

Dr. Makovec. Dà, zaljubljen sem in tudi ljubljen, gospod baron. (Gabrijeli) Gabri-jela, ali smem govoriti? Glej, gospod stric je najino tajnost uganil!

Gabrijela. Ah, striček, kaj ne, da nisi hud! (Ga objame). Rada ga imam in — in — več —

Zois. Vem, on tudi! Bodite srečni, ljubi dr.! (Ga pritisne z Gabrijelo k sebi na prsi). Bodita srečna, otroka!

Gabrijela } Striček!

Dr. Makovec } Gospod baron!

Linhart (ki je govoril z Milico in Karlom). Oh, čujte! Kaj se je tu zgodilo?

Zois. Srečen sem, prijatelji!

Vodnik (ki je govoril z Desselbrunnerjem. hiti k dr. Makovcu). Čestitam! Čestitam! Anže se oženi! Bog blagoslovi! (Hiti k Gabrijeli).

Milica (objame Gabrijelo). Ljubica, čestitam ti! Bodi srečna, Ela!

Desselbrunner (zase). Herrgott, schon wieder zu spät! (Dr. Makovcu). Tudi jaz vam čas... ich gratuliere, gospod doktor, obzwar... prosim, ostanite mi prijatelj!

Dr. Makovec. Hvala vam, gospod! (Mu stiska roko in odide ž njim. z Vodnikom in z Gabrijelo v ozadje).

Zois. Glej, Milica, sedaj pa ostaneš sama! Dr. Makovec nama odvede Gabrijelo, Karel odide na Angleško in tako bova samotarila! Ali se morda poročiva še midva?

Milica (presenečena). Jaz striček? — O, ne, ne... nočem, jaz, — striček.... premlada sem še.... (Karlu). Pomagaj mi! Oh, sedaj se odloči!

Zois. Premlada? Ali si slišal, Karel? Premlada je? Zgodnja možitev gotova sreča! Tako pravi pregovor! Jaz ti pa že vem za ženina.

Karel. Kaj pravite?! Ne, ne! Nikar
siliti, stric! Milica niti ne misli na to...
a vi....!

Milica. Ne, ne, nočem, nočem!

Zois. Če nočeš, te pa ne bom silil! Hm!
Mislil sem, da bi ti izbrani ženin prav ugajal;
prav takšen je, kakor si ga sama želiš!

Karel. { Kakšen?

Milica. { Ne, ne! Nočem! (Stisne skri-
vaj Karlu roko).

Zois. Dober, blag, vesel in ljubezniv je!

Milica. Ne, nočem ga, nikogar nočem!

Zois. Dobro, pa ostaneš pri meni sa-
mica! — Ali ti, Karel, ti še tudi nič ne misliš
na ženitev? Ti si že dovolj star! Ali ne zapu-
stiš v Ljubljani nikakih resnih srčnih vtiskov?

Karel. Jaz? Ne!

Zois. Res ne?

Milica (se spozabi). Res ne!

Zois (se zasmije). E!

Karel. Ali kaj vam je vendar nocoj,
striček? Vse hočete poženiti in vse pomožiti!

Milica. Pa zakaj se sami ne oženite!

Zois. Povedal sem ti že: ker me nobena
ni marala! (Karlu) A tebi sem resnično izbral

prav lepo, prav mlado in prav živahno ne vestico, — oh, cel srček ti je to dekletce!

Karel. Hvala; jaz še ne mislim na ženitev. (Stisne skrivaj Milici roko).

Zois (ki je vse videl). Dobro, dobro! Ko se vrneš iz Angleške, se pogovoriva vnovič o tem. Ali da se vendar kdaj kasneje ne pokesata, ker me nista hotela danes poslušati, vama pokažem vsaj sliki izbrane neveste in izbranega ženina. Pojdita! (Ju prime za roko).

Milica.	{	(Se brani). Ne, ne hvala, —
		ne zanima me, striček! —
Karel.	{	Pusti svoje šale! — No, nehaj
		— — pusti me!

Zois (ju vleče narahlo). No, le pojdita, — takoj ju zagledata, — le z mano pojdita, pravim! (Stoji nasproti velikemu zrcalu). Stopita semkaj in glejta mi mirno v obraz!

Milica in Karel. (Stojita razburjena in v zadregi — obrnjena s hrbtom proti zrcalu).

Zois. Čakajta! Takoj ju bosta videla! Hm, hm! (Ju popravlja). Aha, sedaj — sedaj ena — dve — tri! Hitro se obrnita! (Ju obrne).

Milica in Karel (se obrneta k zrcalu).

Zois (kaže v zrcalo). Ali ju vidita? Ali nista lep parček? In vidva nočeta? Res ne?

Karel in Milica (objameta Zoisa). Dragi stric! Dà, hočeva — hočeva!

Vodnik (prihiti). Vi ste izvrsten režiser, gospod baron! Izborni! (Stiska roke Karlu in Milici). Čestitam!

Dr. Makovec (objame Karla). Ljubi svaki! Vso srečo! — Na isti večer!

Desselbrunner. Ausgezeichnet! Izvrstno... Leider muss ich nur statieren!

Linhart. Dva mlada para! To je preveč, gospod baron! To je preveč naenkrat! (Stiska čestitajoč roke Zoisu, Milici in Karlu).

Desselbrunner. } (čestitata Milici in
Gabrijela. } Karlu)

Zois (Linhartu). Bila je božja volja ali pa slučaj usode, kakor hočete, gospod tajnik! Efekt je isti. Resnica pa je, da ste prinesli svojo igro tudi v mojo hišo največjo srečo in jaz sem vam zato še posebno hvaležen. Ali glejte, hvaležen vam je tudi ves naš narod in vaše ime ostane večno združeno z zgodovino slovenskega gledališča! (Med zadnjim stavkom vede Zois Linhartu v sredino ozadja pred zastor. Ostale osebe so se grupirale na desni in levi odra. Zois je dal Janezu med tem

že znamenje. Zastor pade in pokaže se živa slika
ki predstavlja razvoj slovenskega gledališča od »Županove Micike«
današnje slovenske izvirne drame
(izvirne opere in operete.)

Županova Micika:*

»Glej, duša nam radosti koprni
nad dneva tega krasnega svetostjo,
ko zlata zarja veselejših dni
prišla je k nam, z dramsko umetnostjo!
ta zarja sije, raste, plamení
in rod navdala z novo bo mladostjo!
Vse čase, Linhart, bo spomin ostal,
da ti to čudežno si solnce vžgal!

Evropo vso je duh prešinil nov,
duh svóbode, resnice in pravice,
budeč zavest zatiranih rodov;
zdaj človek dviga prost ponosno lice,
zdaj ni tiranov, zdaj ni več robóv,
svoboda vžiga svoje plemenice . . .
in v daljnji dalji je zazrl ta svit
i naš rod, majhen res, a plemenit.

Saj duša ljudska silen je titan:
da enkrat le zavé se svoje poti
in enkrat le ji zasijal je dan,
vse veke bo hodila mu nasproti!
Začetek d a n e s le je bil vsejan,
a plod v bohotni rastle bo krasoti
iz truda tvojega v b o d o č i čas —
— in ti ga vidiš, kot ga gledam jaz.

* Spesnil V l a d i m i r: *Levstik*

Dosihdob bila nam je drama gost
besede tuje, tujega nam lica,
ko zrla čarobnih deskâ skrivnost
izvoljenih le majhna je peščica, —
zdaj pa spoznal bo vsakdo nje sladkost:
naš je obraz njen, naša govorica!
Zdaj vedno češče k nam hodila bo!
in vedno več darov nosila bo!

Veselje naše in bolest bridko, —
vse, česar išče ljudstva hrepenenje,
v podobah bujnih mu kazála bo
in preporájala mu bo v življenje;
zaklad lepote nesla bo skrbnó
mu skozi časov burno valovanje —
in ko postavi trajen ji oltar,
ognjišče sveto ta mu bo vsikdar.

Ob tem ognjišču pesmi bo prelest
nevzdržema iz duš pobožnih klila,
tam vnemala se bode misli sila,
da v knjigah nese rodu blagovest:
umetnost vsa tam moč bo svojo pila,
da k svetim ciljem si poišče cest...
Ko v čase zlate te mi duša plava,
ti kličem, Linhart: vekovečna slava!

Zois (objame Linharta, k njima pristopi
Vodnik ter objame Zoisa, vsi ostali na odru in
osobe v živi sliki kličejo: Slava! Slava! Slava!)

(Zastor pade.)

POPRAVEK.

V predgovoru na str. XV. se je vrinila napaka: mesto »145. leto, odkar je bil (Linhart) rojen« — čitaj: 149. leto, kajti letos 11. decembra se praznuje 150. rojstni dan Antona Linharta.

Op. ured.

„Goriška Tiskarna“ A. Gabršček

v Gorici

== priporoča sledeče zvezke ==

TALIJE:

- I. zvezek: **Pri puščavniku.** Veseloigra v enem dejanju. — (4 moške, 3 ženske osebe.)
- II. „ : **Bratranec.** Burka v enem dejanju. — (2 moški, 3 ženske osebe.)
- III. „ : **Starinarica.** Veseloigra v enem dejanju. — (3 moške, 4 ženske osebe.)
- IV. „ : **Medved snubač.** Veseloigra v enem dejanju. — (3 moške, 1 ženska oseba.)
- V. „ : **Doktor Hribar.** Veseloigra v enem dejanju. — (5 moških, 3 ženske osebe.)

- VI. zvezek: **Dobrodošli! Kdaj pojdete do-
mu?** Veseloigra v enem dejanju.
— (2 moški, 2 ženski osebi.)
- VII. „ : **Putifarka.** Burka v enem dejanju.
— (3 moške, 2 ženski osebi.)
- VIII. „ : **Čitalnica pri branjevki.** Burka
v enem dejanju. — (2 moški,
5 ženskih oseb.)
- IX. „ : **Idealna tašča.** Veseloigra v enem
dejanju. — (1 možka, 3 ženske
osebe.)
- X. „ : **Eno uro doktor.** Burka v enem
dejanju. — (6 možkih, 3 ženske
osebe.)
- XI. „ : **Dve tašči.** Veseloigra v enem
dejanju. — (4 moške, 3 ženske
osebe.)
- XII. „ : **Mesalina.** Veseloigra v enem
dejanju. — (3 moške, 3 ženske
osebe.)
- XIII. „ : **Nemški ne znajo.** Burka v enem
dejanju. — (8 možkih, 1 ženska
oseba.)

- XIV. zvezek: **Raztresenca.** Veseloigra v enem dejanju. (3 moški, 1 ženska oseba.)
- XV. „ : **Prvi ples.** Komedija v enem dejanju. — (2 moški, 6 ženskih oseb.)
- XVI. „ : **V medenih tednih.** Burka v enem dejanju. — (5 moških, 2 ženski osebi.)
- XVII. „ : **Mlinar in njegova hči.** Žaloigra v petih dejanjih. — (6 moških, 4 ženske osebe.) Cena 60 vin.
- XVIII. „ : **V Ljubljano jo dajmo.** Veseloigra v treh dejanjih. — (4 moške, 3 ženske osebe.)
- XIX. „ : **Pot do srca.** Veseloigra v enem dejanju. — (5 moških, 2 ženski osebi.)
- XX. „ : **Županova Micika.** Veseloigra s predigro in poigro. Cena 80 v.

sak posamezen zvezek stane 40 vin.,
ko ni zaznamovane pri posamičnih
vezkih drugačne cene. Po pošti 6 v več.

27. VIII. 1946

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

COBISS 8

00000076040

Cena 80 vin.

